fideles principis apostolorum memoriam
vir et papa iussit. Ista itaque
collatione cum beato Pelagio papa
plurimis diu laboribus et hortationibus
induxerunt ut oblivioni daretur
memoria principis paganorum
et celebraretur memoria princi-
pis apostolorum. Ad hoc dum tantis
placuit felix presul et augu-
sta vinculis petri ab iherosoly-
mis allatis donis vinculis
adiecerunt et basilicam dedicata
et privilegiata eiusdem ad vin-
cula nominatur et sit ecclesie solempni-
tas sancti petri antea sub kal-
endis augusti. Itaque karissimi qui
hodie vincula beati petri solu-
tis peccatorum veneramur instanter
mus precibus ut eius meritis a
peccatorum vinculis absolui me-
reamur sicut ipse eiusdem precibus so-
lutus est per angelum ab eis-
dem vinculis quibus per tyrannum
complexi sunt sed tamen in
tenebris exteriores mittentur
ligatis manibus et pedibus per
clavigerum regni celestis ab-
solvi mereamur. Hec enim quod ipse
in terris solvit hic a Christo in
celis solutum erit.

Apud Antiochiam nati
sunt sancti machabeorum
septem fratrum cum matre sua
et eleazaro sacerdo-
te qui pro observatione sue legis
cum carnes porcinas nollet
comedere gravia tormentorum
genera sub antiocho rege pas-
si sunt quorum primus primatus
iussit rex sartagines et ollas
eneas succendi. Illorum loquente
iussit primum linguam et cutem
capitis abstracta summas ma-
nus eius et pedes precidi coram ceteris
fratribus et matre inspicientibus. Tunc
iussit ignem amoveri et adhuc
spirantem torreri in sartagine in
qua dum diu torqueretur emisit spiritum.
Secundum vero ducebant ad illudendum
dum et cute capitis eius cum capillis
detracta emisit spiritum. Post
hunc tercius illuditur et linguam
postulatus cito protulit et manus
constanter extendit et cum fiducia
tamquam in ipsum dum torqueretur
defuncto isto quartum sibi vexabant
torquentes quo mortuo quintum ad-
movissent quintum vexabant eum.
Post hunc ducebant et sextum et
vexabant eum ad mortem. Sum-
mum adhuc adolescentiorem antiochus eum
cum non solum verbis hortabatur sed et
iuramento affirmabat divitem
se et beatum facturum et insuper amicum.
Sed ad hec cum adolescens nequaquam in-
clinaretur vocavit rex matrem et
suadebat ut adolescenti fieret in
salutem. Sed cum multis verbis ex-
hortatus esset promisit se suasu-
ram filio suo. Itaque inclinata ad
illum irridens crudelem tyrannum
ait patria voce: Fili miserere
mei que te in utero decem menses
portavi et lac triennium dedi et
in etatem istam perduxi. Itaque inter
adolescentem multis verbis hortatur
ait adolescens: Nunc sustineris
non obedio precepto regis sed

propter legis quae data est nobis per
moysen. Cum haec et alia dixisset
adolescens, tunc rex iratus his ira
in hunc rex crudelius desaevit, in
digne ferens derisum se. Novissime
autem et mater consummata est. Notan
dum quod ecclesia orientalis facit festa
de sanctis utriusque testamenti, occidenta
lis autem non facit festa de sanctis ve
teris testamenti eo quod ad infe
ros descenderunt, praeterquam de innocen
tibus, eo quod in ipsis singulis
occisus est Christus, et de Machabe
is. Sunt autem quatuor rationes quare
ecclesia de istis Machabaeis licet
ad inferos descenderint solemni
zat. Prima est propter martyrii prae
rogativam, quia eorum tandem suppli
cia et ultra alios veteris testamenti
sunt passi, et ideo privilegiati sunt
ut eorum passio merito celebretur.
Haec ratio ponitur in historia scho
lastica. Secunda ratio est propter nu
meri misterium. Septenarius
enim numerus est universitatis signum,
in istis ergo omnes patres veteris
testamenti celebrantur digni.
Nam licet de ipsis non solemnizet
ecclesia, tamen quia ad limbum descende
runt, tamen quia multitudo novorum
subintravit. In istis tamen septem re
pendit omnibus reverentia, quia per sep
tem ut dictum est universitas de
signatur. Tertia ratio est propter
exemplum patientiae, quia proponitur in
exemplum fidelibus ut illorum con
stantia ad zelum fidei animen
tur et ad patiendum pro lege
evangelii sicut isti pro lege
moysi fortiter agonizaverunt.
Quarta ratio est propter genus suppli
cii, nam pro defensione legis
sunt talia supplicia passi sicut
et Christiani pro defensione legis
evangelicae passi sunt. Et has
tres ultimas rationes assignat
magister Johannes Beleth in sum
ma de officio.

Temporibus Valeriani et
Gallieni multi paganorum
turbabant. Decreverunt autem
tandem legem quicumque divulgasset
ubicumque Christianum facultates
ipsius acciperet et hominem et
puniret. Tunc Stephanus
collecto clero suo sic allocutus,
dicens ad omnes fratres et com
militones: Audivistis praeceptum dia
boli quod praecepit. Vos itaque
fratres respuite facultates
terrenas ut regnum caeleste et
aeternum accipiatis. Fundit bo
nus pater nos desideramus
facultates terrenas delinquere
et sanguinem pro nomine Christi
effundere sicut meruimus. Et cum
hoc usque locutus fuisset, omnes
clerici miserunt se ad pedes
sancti Stephani dicentes: Ut si
quis eos infantes paganos
in domo sua haberet vel propinquos
suorum gentilem, ut adducerent
ad beatum Stephanum et bap
tizaret. Et iussit beatus Stepha
nus ut alia die in crypta
Neptuniana omnes congregarentur,
quod et factum est, et consilio facto
in eadem crypta fuerunt

p(ro)uinsiu(m) serius viros et muli-
eres numero centu(m) et octo quos
eade(m) die baptisauit (et) obtu-
lit pro eis sacrificiu(m) et p(ar)tici-
pati sunt o(mn)es. Alia u(er)o die
ordinauit ep(iscop)os tres p(res)b(ite)ros
septe(m) dyaconos tres clericos
quindecim et sedens docebat eos
de regno dei. Tunc ceperunt mul-
ti ad eu(m) ex paganis co(n)gregari
ut audirent p(re)dicac(i)o(n)em eius
et baptisarent(ur) ab eo. Veni-
e(ba)t aut(em) quidam tribunus no(m)i(n)e
Nemesius qui habebat uni-
ca(m) filia(m) no(m)i(n)e Lucilla(m) q(ue) a pue-
ritia oculis suis no(n) vidit
lumine. Misit se ad pedes
beati Stephani dice(n)s: Baptisa
me et filia(m) mea(m) ut illumi(n)et(ur)
q(ui)a timor in afflic(ti)o(n)e est. Tunc
beatus Stephanus dixit: Si po-
tes cred(er)e et toto corde om(n)ia (con)ti-
nent et statim credidit (et) a beato
Stephano baptisatus est (et)
cum leuaret(ur) de aqua cepit cla-
mare filia eius: Ecce video
ho(m)i(n)em q(ui) tetigit oculos me-
os et video lumine splendidu(m)
in eo. Tunc baptisauit fili-
a(m) eius q(uam) etia(m) de fonte le-
uauit. Et baptisati sunt
p(ro)uinsiu(m) serius numero [illegible]
illustra(n)te Lucille. Hec au-
die(n)s Valerianus et Galienus
exarserunt nimio furore di-
centes: Conclusa e(st) custodia
[illegible] per [illegible]
[illegible] et miserunt (et) tenue-
runt Nemesium cu(m) filia sua

Lucilla q(ui)bus sic audie(n)tia filia
eius templu(m) ma(r)tis inq(ui)nauit
Nemesiu(m) a beato Stephano dya-
cono ordinatu(m) capite tru(n)-
cauerunt inter viam appiam (et) latina(m)
t(er)tio die octauo kalen(das) septe(m)b(ri)s.
Alia die iussit s(ed) Valerianus
Simphronium et Olimpium cu(m)
vxore sua Exuperia et filio
eoru(m) no(m)i(n)e Theodolo per Ne-
mesium (con)uersos puniri. Intro-
ducti s(unt) a(utem) in templu(m) cu(m) illa
[illegible] nollent s(ac)rificare [illegible]
et ligatis manib(us) et pedib(us)
ad ligna vna cu(m) [illegible] (et)
spina [illegible] igni supposito
in medio sunt (con)sumpti. Eade(m) nocte
veniens Stephanus p(a)p(a) cum
clericis [illegible] simul
loco cu(m) lacrimis corpora sepeliu(n)t
via latina [illegible] p(ri)mo sep-
timo kalen(das) augusti. Post
multos dies iussit Valerianus
[illegible] et tenuit beatu(m)
Stephanu(m) ep(iscop)um et cu(m) eo multos
clericos et p(res)b(ite)ros et dyaconos
quos cu(m) adduxit [illegible]
[illegible] cu(m) latronis eu(m) cepe-
runt [illegible]. Tunc veniens beatus
Stephanus an(te) Valerianu(m)
[illegible] dixit:
Tu es qui re(m) publica(m) [illegible]
nib(us) [illegible] et [illegible] eius.
Respondit beatus Stephanus ep(iscop)us et
dixit: Ego quide(m) no(n) [illegible]
sed moneo ne pereant tam
diu [illegible] meritu(m). Valerianus
iracundia plenus dixit: Modo
[illegible] et [illegible] et

cum duci iussit ad templum mar-
tis et dixit Domine deus pater domini
nostri Ihesu Christi qui destruxisti
turrim confusionis destrue et hunc
locum diaboli ubi tanti pereunt in no-
mine tuo. Et subito factus fuit terremo-
tus magnus et ruit totum templum. Hoc
videntes milites fugerunt et
dimiserunt eum vivum qui missum
tyrannorum erat cum eo. Eadem hora
pergit beatus Stephanus cum omnibus chri-
stianis usque in cimiterium sancte Lucine
et ibi obtulit sacrificium deo omnipoten-
ti. Hoc audiens Valerianus quia
iussu cum eo erant, iterum misit
militum numerum multum. Et dum
missas celebrasset in eodem loco
sic in sede sua decollatus est sub
die quarta nonas augusti. Eadem
die sancti et plathius magni a-
ramis in eodem loco et corpus
sanctum sepelierunt in cripta cum
ipsa sede ubi sanguis eius fu-
sus fuit in loco qui appellatur
usque hodie cimiterium calixti
via appia ubi requiescit in pace.
Alia die invenerunt quendam
acolitum tharsicium nomine por-
tantem sacramenta corporis Christi quem
tenentes et discutientes quod
gereret nichil potuerunt intel-
ligere unde cum lapidibus et fusti-
bus cedentes occiderunt eum.
Postmodum revoluto corpo-
re eius nichil invenerunt [illegible]
[illegible] de corpore tharsicii fuge-
runt. Venientes autem ad portam
[illegible] ad muros [illegible]
[illegible]

congregati et videntes fugerunt
ad valerianum cui omnia narra-
verunt que facta fuerant. Eadem
die collegerunt christiani corpus
beati tharsicii et sepelierunt
in cimiterio calixti via appia
ubi pausant beatissima corpora
martirum ad laudem domini nostri Ihesu Christi.

Inventio sancti stephani prothomartiris
anno domini quadringentesimo vi-
cesimo septimo honorii principis
anno facta fuisse narratur. Re-
perit autem eius inventio translatio et
quietio. Inventio enim eius hoc ordine
facta fuit. Nam cum quidam presbyter no-
mine lucianus in territorio iherosoli-
mitano et hic scripsit. Quadam
feria sexta in suo strato quiesce-
ret et pene vigilaret vir quidam
senex statura procerus vultu de-
corus barba prolixa pallio can-
dido amictus cui gemmule
aureae et cruces inerant inter-
texte calciatus caligis in superficie
deauratis eidem apparuit et
virgam auream tenens
tetigit eum dicens: Diligenter
nostros patefacito
tumulos quia indecenti despecto
loco reconditi sumus. Vade igitur
et dic episcopo iherosolimitano
ut nos in honorabili loco re-
ponat et cum siccitas et tribu-
latio mundum [illegible] morum
suffragiis [illegible] mundo propitiari
dignetur. Cui Lucianus presbyter:
Domine quis es tu? Cui ille:
[illegible]
[illegible]

meos legem perdocui. Quia autem mecum
iacet sanctus est Stephanus qui a Iude-
is lapidatus extra civitatem pro-
iectus est ut a feris et avibus
devoraretur, sed hoc ille cui fidem ple-
bavit (?) cui vidimus illesam fidem
servavit. Ego autem ipsum cum reveren-
tia multa collegi et in meo no-
vo tumulo sepelivi. Alius autem
qui mecum iacet est Nycodemus
nepos meus qui nocte ad Ihesum adiit
et a Petro et Iohanne sacrum
baptisma recepit. Unde propter
indignationem principes sacerdotum
cum perdidissent nisi ad nostram
reverentiam destitissent vim pro-
pinquam (?) eum et eiecerunt
et eum a principatu deposuerunt,
multis persecutionibus afficientes verberibus
semivivum reliquerunt. Quem tunc
ego in domum meam duxisse
diebus aliquibus supervixit et defunc-
tum iuxta pedes sancti Stephani se-
peliri feci. Tertius vero qui
mecum est Abibas filius meus
qui anno etatis sue vicesimo
mecum baptisma suscepit
et virgo permanens cum Paulo
discipulo meo legem Dei didi-
cit. Uxor vero mea Ethea et
Selemias filius meus qui fidem
Christi recipere noluerunt nostra
nequaquam sepultura digni fuere,
sed eos invenies alibi sepultos
et eorum tumulos vacuos et
inanes. Hec dicens sanctus Gama-
liel disparuit. Lucianus vero
vigilans dominum exoravit
ut si hec visio in veritate

fieret eadem secundo et tertio appareret.
In sequenti igitur feria sexta eidem sicut
prius apparuit et ait: Cur quod tibi dixerat
neglexerit? Qui ait: Non, inquit, domine,
neglexi, sed rogavi dominum ut si hoc
ex Deo esset in secundo et tertio appareret.
Ait itaque ei Gamaliel: Quoniam tu mente
tota cogitasti si nos inveneris quo-
modo singulorum reliquias discernere posses,
ex hiis que sub similitudine ostendo
singulorum loculos et reliquias edoce-
bo. Ostendit itaque ei tres calathos
aureos et quartum argenteum, quorum
unus erat plenus rosis rubentibus,
alii rosis albis. Quartum etiam ostendit
calathum argenteum plenum croco.
Ait itaque Gamaliel ei: Isti calathi
nostri sunt loculi et hee rose nostre
sunt reliquie. Calathus autem plenus
rubeis rosis est loculus sancti Stephani
qui solus ex nobis meruit martirio
coronari. Alii duo rosis albis ple-
ni mei et Nycodemi sunt loculi qui
sincero corde in confessione perseveravi-
mus. Quartus vero cophinus argen-
teus plenus croco Abibe filii mei
qui candore virginitatis polluit et
mundus de mundo exivit. Feria
sexta ac sequentis ebdomade eidem
iratus apparuit ac de dilatione
et negligentia eum graviter increpa-
vit. Continuo igitur Lucianus
Iherosolimam adiit et Iohanni episcopo
per ordinem cuncta enarravit.
Igitur Iohannes episcopus presentibus aliis
episcopis accesserunt ad locum predicto
Luciano ostensum. Cumque cepissent
fodere terra commovetur et suavissimus
odor sentitur ad cuius odorem

nimia fragrantia meritis sanctorum
septuaginta homines a diversis
infirmitatibus liberantur. Ad eccle-
siam Syon quae est in Jerusalem ubi
sanctus Stephanus archidiaconi
officio est functus cum magno
gaudio sanctorum reliquias transtulerunt
et ibidem eas honorifice condiderunt.
Ea autem hora pluvia magna descen-
dit. Haec autem inventio sancti Stephani
facta est in eadem die qua ejus passio
celebratur et ejus passio in hac
die fuisse dicitur. Festa autem ab ecclesia
mutata sunt duplici ratione. Prima est
quia Christus natus est in terris ut homo in
coelis nasceretur. Decuit igitur ut nati-
vitati Christi conjungeretur natalis sancti
Stephani qui primus martyrium pro Christo
sustinuit quod est nasci in coelo ut
per hoc notaretur unum ex alio sequi.
Unde etiam canitur de ipso: Heri Christus
natus est in terris ut hodie Stepha-
nus nasceretur in coelis. Secunda ratio est
quia festum de inventione solemnius a-
gebatur quam festum de passione et hoc
tum propter reverentiam nativitatis domini tum
propter multa miracula quae in ipsius inven-
tione dominus ostendebat. Sed quia tamen passio
ejus dignior est quam inventio et ob
hoc solemnior debet esse, ideo ecclesia
festum de passione ad illud tempus
transtulit in quo apud homines reverentia
habetur. Translatio autem ejus ut narrat
Augustinus sic modo fuit. Nam Alex-
ander senator Jerusalem cum uxore
sua adiit et pro honore sancti Stephano
pulcherrimum oratorium construxit
et post ejus obitum juxta ejus corpus se
sepeliri fecit. Evolutis igitur septem
annis Juliana ejus uxor in patri-
am suam voluit redire, reputans quod
a principibus injurias patiebatur,
et corpus viri sui voluit deferre.
Quod cum ab episcopo instantius precibus
postulasset, episcopus duos loculos
argenteos protulit dicens: Non
novi quis ex his sit loculus viri
tui. Et illa: Cognosco, et impetu
ferens amplexata est corpus
sancti Stephani. Sic igitur cum corpus
viri putaret atque tamen protho-
martyris corpus accepit. Cum
autem navim cum corpore ascendisset,
primum audiunt angelicum suavis-
simus odor effragrat, clamant
daemones saevam tempestatem
te dicentes: Vae nobis quia protho-
martyr Stephanus transit dure nos
verberans igne. Cum igitur nautae
naufragium formidarent Ste-
phanum invocant et continuo
apparuit eis dicens: Ego sum, nolite
timere. Statim tranquillitas magna
subsecuta est. Tunc audite sunt
voces daemonum clamantium: Impie
princeps navem accende quia ad-
versarius noster Stephanus in ea
est. Tunc princeps daemonum quinque
daemones qui navim incenderent
misit, sed angelus domini eos in
profundum dimersit. Et cum cal-
cedoniam venisset, daemones cla-
mabant: Servus dei venit
qui lapidatus est ab impiis
judaeis. Constantinopolim
igitur omnes incolumes venerunt
et in quadam ecclesia corpus sancti Ste-
phani cum magna reverentia

condiderunt, ut Augustinus
testatur. Iunctum autem corpus sancti Stepha-
ni cum corpore sancti Laurentii isto
ordine factum est. Contigit enim
Eudoxiam filiam imperatoris a
daemone graviter vexari. Quod cum patri
Constantinopolim nuntiato in-
notuisset, iussit filiam Constan-
tinopolim adduci ut sa-
cras reliquias prothomartyris Ste-
phani tangeret. Daemon autem
clamabat: Nisi Stephanus
Romam veniat, non exibo, quia
sic voluntas est apostolorum. Quod
cum imperator audisset, a clero
et populo Constantinopolitano
obtinuit ut corpus sancti Stepha-
ni Romanis daret et ipse Lau-
rentii corpus reciperet. Scripsit
imperator super hoc Pelagio
papae. Papa vero de consi-
lio cardinalium imperatoris pe-
titioni consensit. Missi igitur
Constantinopolim cardinales
corpus sancti Stephani Romam detule-
runt et Graeci pro accipiendo
corpore Laurentii Romam venerunt.
Capuani igitur corpus eius ra-
puerunt et brachium eius dextrum
Capuani devotione precibus
obtinuerunt et metropolitanam
ecclesiam in eius honore fabricaverunt.
Cum autem Romam venissent et in
ecclesia sancti Petri ad vincula
corpus deferre vellent, porta-
tores substiterunt nec ultra
procedere poterant. Daemon autem in
puella clamabat: Frustra
laboratis, quia non hic sed
apud suum fratrem Laurentium
sedem elegit. Illuc igitur corpus
detulerunt et ad eius tactum
puella liberatur. At Laurentius
fratris sui adventum quasi gratulans
et arridens in alteram partem se-
pulchri secessit et medietatem
illius fratri vacuam dereliquit.
Graeci vero dum manus apponunt
ut Laurentium auferant, ad terram
velud exanimes corruerunt,
sed orantibus pro eis papa et clero
et populo vix ad se ad vesperam
redierunt, omnes tamen infra decem
dies mortui sunt. Latini etiam
qui consenserant in frenesim
versi sanari non potuerunt
quousque sanctorum corpora simul tumu-
lata fuissent. Tunc vox de caelo
audita est: O felix Roma quae
corpora Laurentii Hispani et Ste-
phani Hierosolymitani gloriosa
pignora uno claudis mausoleo.

Nativitas sancti Iustini martyris,
qui passus est tempore Dioclet-
iani et Maximiani sub
Rictiovaro praeside. Pater eius Ma-
theus vocabulo, filii Iustinus et
Iustinianus. Sed Iustinianus cum
carnali patre recessit. Iustinus
vero puer quindecim annorum per
vitam immaculatam senectutem
induerat et apud paganos
cum patre suo Matheo fratrem
suum Iustinianum captivum redime-
ret et cum vellet ad locum
quo captivus erat adprehendere,
Iustinianus dixit: Si placet
comedamus, quia in isto loco per

Ilo… [illegible]

haustum aquam possimus perficisti. Be-
atus autem iustinus hiis spiritu
prophecie respondit. Si aliquis gustare
pomum ante finem [illegible]
quatenus [illegible] iudicium quod voluit
nos omnes. Illis autem [illegible]
et in loco [illegible] apparuerunt
[illegible] illos uiderat in eos
occiderent. Quibus visis iustinum
et matheus in quadam antro
se absconderunt. Unus autem ex hiis
quatuor accedens ad sanctum iusti-
num querens quis esset et cuius professionis
et quid cum illis faceret quibus
sanctus iustinus respondit: Ego sum chri-
stianus et socios meos non
prodam quia ewangelium non permittit
quod si ego animam meam pro christo ponere
voluit ipse eam custodiet. Nam
ipse dominus ihesus testis est. Iudeus
iussit in medio templi sineret
ne velud diceret illis et eidem
prodet. Itaque cum eum [illegible]
inimicum gladio caput eius am-
putauit sit cum laude et gloria
celos intrauit. Amputato
quod sancti illius capite corpus
sumens caput inter manus
suas tenuit deum collaudans.
Quod cum vidissent carnifices
in fugam sunt conversi. Porro vox
facta eius de latebris sunt egressi
et dum vident quod caput inter
manus tenet mirabantur. Cum
venissent ad corpus caput ad
illos loquebatur dicens: Exeuntes
inquit ad locum qui lippedium dicitur
ibi sepelite corpus meum et
caput meum iuxta me deferte

ut mirum essent in eo exhibeat
ipsa vos si mei desiderio tenetur
studeat. Sicque me in paradiso
locatum ubi me sanctorum fidelium
expectant. Accepto itaque uir
capite cum gaudio suscepit
et exclamauit dicens: Tibi
christe sit honor laus et iubila-
cio qui dignatus es assumere
filium meum et in breui visitare
quem regnum tuum intrasti. Ibi mei
memor esto in tuis suffragiis.
Deum illa talia orans cum lacri-
mis eadem nocte resplenduit
sicut lucem in quo caput
fuit absconditum tamen splen-
dor ut omnes qui aderant in tam
tate quasi lucem in tenebris cernerent
Sed vos eius [illegible] cum
cetus iussit tres pueros ad do-
mum mathei ut de illo porta-
ro diligenter inquirent. Qui cum autem cum
per pueros cognouisset cum ca-
deus et ipsis et spatha melo-
dia illud deposuit ad eum
ubi hodierna die exuberant
beneficia plurima ihesu christo per
merita sui martiris iustini.

Beatus oswaldus christi fidei
nortimbriorum gentis
regis filius adoptione
diuina erat in regni hereditatem
assumitus. Mortuo patre eius defuncto
eduinum qui regnum eius vio-
lenter usurpauit sanctum osweal-
dum primum cum multis aliis nobi-
libus in scotiam exules tunc
sit ubi eum rudimenta fidei et
baptismatis gratiam propterea

h[...]num studiis et populo lectionibus di-
vine ieiuniis aliisque sanctis operibus
vacans et ne suavitatis dulce-
dine assidua contemplatione perfruere
statuit Quadam enim die sancto pas-
che cum ad prandium cum episcopo consedis-
set positusque coram eo discus ar-
genteus regalibus epulis refertus
et adessent ministri qui rapientes
cum pauperum curam gererent indi-
cabant regi quod multitudo pau-
perum undique adveniens per
plateas sederet atque regis eleemo-
sinam expectaret Mox ille
dabat dapes sibi appositas deferri
pauperibus sed et discum confringi
atque eisdem minutatim dividi precepit
Quod videns pontifex qui erat scottus
deificans apprehendit dexteram eius
et ait Nunquam inveterescat hec
manus nec marcescat quod et
ita iuxta votum benedictionis pervenit
nam postmodum eo decepto per fidem
christi contra barbaras nationes dimi-
cante et interfecto dextera manus
eius a putrefactione omni incor-
rupta usque in hodiernum diem
perdurat et in urbe regia que
bebba cognominatur argenteo
vasculo inclusa in ecclesia sancti
petri cum veneratione dignissima
reservatur Regnavit autem
oswaldus rex novem annis
quibus expletis occisus est cum omni
suo exercitu a pagano rege
merciorum pro christi fide in loco
qui maserveld nuncupato trice-
simo etatis sue anno quinto men-
sis augusti Puluerem vero non
solum de corpore regis oswaldi ac-
ceptum sed de loco quo certamine
pro patria occubuit mortuus Ex
quibus tamen duo referre satis dicimus
Igitur post interfectionem eius contigit
ut quidam eques sedens iter iuxta illum
ageret locum cuius equus lassescere
spumas emittere ac repente
in terram cepit ruere desiluit eques
et stramine substrato expecta-
bat horam qua aut inchoan-
tem aut relinqueret mortuum Sed cum
ille undique sese torqueret volu-
tando devenit ubi rex occubuit
mox quiescere dolore cessabat
morbus et consueto equorum more
in utrumque latus se vicissim
volvebat et exsurgens quasi
sanatus per omnia herbas libere
carpere cepit Vir ut
erat sagacis ingenii signo
ibi posito quo iter rediit lentis
gradibus ibat Is ergo domum ve-
niens invenit puellam paralisis mor-
bo gravatam ipso nunciante imponentes
eam carro duxerunt ad locum il-
lum deque deposuerunt At illa posi-
ta in loco obdormivit parumper
et ut evigilabat per merita
sancti martiris oswaldi se curatam esse
sentiebat postulataque aqua ipsa
lavit faciem crines composuit
caput linteo cooperuit et
cum hiis qui se adduxerant
hilaris atque sanata pedibus
incedendo deum ipsum collaudando
est reversa in domum ipsius

Dominicus ordinis predi-
catorum dux et pater inclitus

ex hispania prope villa que
dicitur callaroga oxomensis dio-
cesis patre felice matre vero iohan-
na secundum carnem duxit originem.
Cuius mater ante ipsius ortum vidit in sop-
nis se catulum gestare in ventre
ardentem in ore faculam baiu-
lantem. Qui egressus ex utero univer-
sam mundi fabricam incendebat.
Sed et matrine eius que ipsum de
sacro fonte levaverat videbatur
quod puer dominicus stellam micantem
haberet in fronte que totum mundum
illustrabat. Cum adhuc puer
esset et sub nutricis custodia
constitutus visus est sepius lectum
dimittere et super nudam terram iacere.
Igitur missus palenciam ad studium
tanto amore sapiencie addiscende vinum
per decennium non gustavit. Ubi
dum fames ingrueret libros
cum omni sua supellectili vendi-
dit et pretium corporis pauperibus
erogavit. Crescente igitur eius
fama ab episcopo oxomensi canonicus
regularis in sua ecclesia
efficitur et postmodum cunctis omnibus
vite speculum et canonicorum supprior
ordinatur. Ipse cum nocte ac
die lectionibus divinis vacabat
assidue deum exorans ut sibi
gratiam infundere dignaretur qua
se totum impenderet saluti proxi-
morum. Igitur pergens cum predicto episcopo
tholosam deprehendit hospitem
suum heretica pravitate corrup-
tum quem ipse ad fidem christi convertit
et ipsum quendam primitiarum mani-
pulum future messis domino presenta-
vit. Post hec igitur cepit de insti-
tutione ordinis cogitare cuius of-
ficium esset per mundum predicando
discurrere et contra hereticos fidem christi
communire. Cum igitur mansisset
apud tholosam per decem annos
a transitu oxomensis episcopi quo summo
pontifice ordinem sibi dictum predi-
catorum confirmari postulavit cum
tum aliquibus tulit se difficilem osten-
deret idem pontifex videbat in
sompnis quod lateranensis ecclesia
subito ruinam minaretur.
Ad quam cum timens aspiceret vir dei
dominicus occurrebat humeris
suppositis totam illam fabricam
sustentabat. Igitur evigilans
peticionem viri dei annuebat
hortatus ut ad fratres suos
pergeret et regulam approba-
tam eligerent et ad ipsum
rediens confirmationem
ad libitum reportaret.
Qui regressus verbum summi pon-
tificis fratribus nunciavit. Erant
igitur fratres circiter sedecim qui
invocato christi nomine regulam
beati augustini illustris
christi preconis et nomine predica-
tores futuri uniformiter elege-
runt quasdam arctiores vite consuetu-
dines quas sub forma constitu-
cionum observandas statuerunt
insuper assumentes. Igitur in-
terim mortuo honorio in summum pon-
tificem eligitur ad confirmationem
ordinis. Anno domini m° cc° xvi°
a predicto honorio impetraverunt.
Cum igitur rome in ecclesia beati petri

pro dilatatione sui ordinis exoraret
gloriosos apostolorum principes petrum
et paulum ad se venientes
aspexit quorum primus petrus ba
culum paulus vero librum sibi
tradere videbatur qui etiam dixe
runt Vade predica quia a deo
ad hoc ministerium es electus
Moxque in momento temporis vide
batur quod filios suos per totum
mundum dispersos cerneret am
bulantes binos et binos ver
bum dei populis predicantes Mona
chus quidam ordinis predicatorum
ante institutionem ordinis in ex
tasi factus vidit beatam virginem
flexis genibus et iunctis mani
bus pro humano genere summum
benignissimum filium deprecantem
qui dum sepe [illegible] nimis pie re
pulsam tandem [illegible] instantia sus
tinuit Domine [illegible] meta quid
possum vel debeo [illegible] apostolos facere
nisi patriarchas [illegible] et prophetas
et parum se emen[illegible]daverunt
Vel ego deinde [illegible] misi apostolos
meos et me et [illegible] illos occi
derunt Misi alios [illegible] confesso
res nec illis ac[illegible]quieverunt
Sed quia non est fas ut tibi aliquid
denegem dabo eis meos predi
catores per quos valeant illumina
ri sanitate venia contra illos
Scolaris quidam lubricus et lasci
vus venit in quodam festo ad
domum fratrum de bononia ut
ibi missam audiret Contigit
quod frater quidam tunc missam cele
braret cui ipse ad oblationem veniens

fuisset scolaris ille accessit
et manum eius cum magna devo
tione osculatus est quam cum oscu
latus fuisset tantam ex illa fragran
tiam odoris sensit ex tunc estus
totius libidinis incommutabili
ter refriguit ut qui erat vanus an
te et lubricus efficeretur castus et
continens Erat enim et in certa
[illegible] pernoctandi crebra
ut vix a [illegible] tertium ad quiete
dum locum videret hic et in las
situdine succedente soporem im
pelleret nimius sine [illegible] stratu
cum [illegible] lapide capite reclina
to paululum quiescebat Tres
singulis noctibus recipiebat
[illegible] de quadam cathena
ferrea disciplinas videlicet
unam pro se alteram pro peccatoribus
qui versantur in mundo tertiam
pro hiis qui in purgatorio
tenentur Tandem [illegible]
per [illegible] continuus
apud bononiam quod in tempore
corporis infirmitate languere
Sed in [illegible] corporis solutus in visio
ne [illegible] est Vidit enim
iuvenem pulcherrimum hiis
verbis se vocantem et dicentem
Veni dilecte mi veni ad gau
dia veni Convocatis igitur
fratribus bononiensibus cunctis
duodecim ne eos exheredes
et orphanos derelinqueret
testamentum condidit dicens
Hec sunt que vobis tamquam filiis
hereditario iure possidenda
relinquo Caritatem habere

humilitatem servate paupertatem
voluntariam possidete. Illud vero
quam potuit districtius prohibuit
ne quis unquam suo ordini posses-
siones induceret temporales male-
dictionem dei omnipotentis et suam
tribuens ei qui predica-
torum ordinem terrenarum divitiarum
pulvere presumeret maculare. Cumque fratres
de eius destitutione inconsola-
biliter dolerent, dulciter eos conso-
lans ait: Ne vos filii mei
corporalis terreat discessio nulla-
tenus dubitantes meliorem me
vobis mortuum habituri quam vivum.
Proinde ad extrema veniens ho-
ram anno domini MCCXXI in christo pie ob-
dormivit in domino. Cuius quidem tran-
situs eadem die eadem hora fratri
Guale tunc priori fratrum predicato-
rum de Brixia et postmodum eiusdem
civitatis episcopo hoc modo monstratur.
Nam cum in campanili fratrum capite
ad murum reclinato levi sopore
dormitasset, vidit celum apertum
et duas scalas candidas ad terram
submitti quarum summitates Christus
tunc tenebat et angeli per
eas iubilantes descendebant. In
medio autem scalarum in ymo
sedes erat et super sedem velato ca-
pite frater sedens. Ihesus autem et ma-
ter eius scalas sursum trahebant
donec sedente in celum levato
apertum celi est clausum. Veniens
igitur predictus frater Bononiam comperit
eadem die et hora patrem migrasse
cognovit. Cum igitur ibi terra cor-
pus eius multo tempore iacuisset

et crebrescentibus miraculis non
posset eius sanctitas ultra occultari,
factum dignum duxit devotio
corpus eius ad altiorem locum
transferre. Fractoque monumentum
firmato vix ferreis instrumentis
cemento sublatoque lapide pa-
tefactum tanta ex ipso suavissimi
odoris erupit fragrantia ut
non tam sepulchrum quam cella vi-
deretur patuisse aromatum, quam
quidem odor cuncta superabat
aromata necnon aliarum rerum
naturalis odor similis videbatur.
Nec solum ossibus et pulveri
sacri corporis vel capse in qua erat
verum etiam terre circumquaque congeste
inerat ut ad longinquas postmodum
regiones delata odorem ipsum
longo tempore retineret. Fratrum vero
manibus in quibus aliquid de
reliquiis sacris tangentibus
sic inhesit ut quamvis lote
vel etiam confricate fragrantie
testimonium preferrent.

Hoc tempore decius cesar et
valerianus prefectus volue-
runt sibi sixtum episcopum cum
clero suo presentari nocte in urbe
civitate intellude. Sixtus igitur
apud athenas natus et
doctus primus quidem philosophus postea
vero christi discipulus dixit ad cle-
rum suum: Fratres mei et commili-
tones nolite expavescere
omnes sancti ipsi passi sunt tormen-
ta ut secundum promissionem ob-
tinerent eterne vite palmam
et dominus noster ihesus christus passus

est pro salute nostra ut nobis
exemplum relinqueret pati. Et di-
et clara voce dixit: Venite
et nemo metuat tormenta.
Fuerunt felicissimus et aga-
pitus dyaconi et dixerunt:
Et nos sine te pater quo ibimus
et privatus est nocte decius et
valerianus cum duobus dyaconibus.
Tunc decius sixto dixit: Tuus
iste ipse nobis privatus est. Respondit
sixtus: Tibi et tuo filio. Decius
dixit: Ergo si tuus facit ut vin-
usi illut et tu vivas et vinul-
sus clericus augeatur. Respon-
dit sixtus: Vere feci et fio et
clerus meus augetur. Decius
dixit: Ergo sacrifica diis in-
mortalibus et esto princeps
sacerdotum. Respondit sixtus: Ego
iam sacrificavi et sacrifico domino
meo ihesu christo me hostiam puram
et immaculatam. Decius dixit:
Consule tue senectuti sicut
et nos consulimus. Cui sixtus: Consule
tu tibi et tuo cleo. Sixtus respondit:
Neglexit ideo consulo tibi me-
cleo meo ut despiciendo mor-
tis et nunc conterit omnes metum
eripe. Decius dixit: Sacrifica-
nisi non feceris tu eris exem-
plum omnium. Sixtus respondit: Iam
scilicet tibi dixi quia sacrificavi iam officio
deo meo et filio eius ihesu christo.
Decius dixit ad milites: Duci-
te eum ad templum martis ut
ei sacrificet quod si non fecerit
includite eum in privatam custo-
diam mamertinum. Sixtus

ergo ductus ad templum martis
nolensque sacrificare dixit eis:
O infelices qui adoratis ydo-
la vana et manufacta muta
et surda que nec sunt nec aliis
pluit. Sed audite me filii et li-
berate animas vestras de eterno sup-
plicio et nolite expavescere
ista tormenta sed illa metuite
que sunt mortis eterne et agnoscite pe-
tentiam quia nescientes ydolis va-
nis sacrificastis. Complentes igitur
milites preceptum decii beatum six-
tum cum duobus dyaconibus suis
felicissimo et agapito in privatam
custodiam duxerunt. Cumque au-
disset laurentius archidyaconus
beatum sixtum iterum in custodiam
reduci huius verbis eum appellare
cepit: Quo progrederis sine filio
pater? quo sacerdos sancte sine dyacono
properas? tu numquam sacrificare sine
ministro nec officium consueveras.
quid in me quod tibi displicuit pater
experire utrum ydoneum ministrum
elegeris cui commisisti dominici
corporis et sanguinis consecrationem.
Beatus sixtus laurentio respondit:
Tibi fili maiora debentur pro
fide christi certamina post triduum
me sequeris sacerdotem levita.
Accipe facultates ecclesie et
da pauperibus. Elias viduas et
orphanos aliisque christi famu-
lis. Venit in celiomonte in do-
mo cuiusdam vidue et in aliis
plurimis locis in sanctis latentibus
cuncta distribuit. Inveniensque
in domo cuiusdam plures

inimicos lacrimando dixit ecce
dominus Ihesus Christus qui aperuit oculos ceci
nati aperiat tibi oculos et statim
visum recepit. Post hec Sixtus
Felicissimus et Agapitus de eius
iubere ducti sunt ad templum
martis ut ibi immolarent.
Videns igitur Sixtus ad templum
dixit: Destruat te Christus filius
dei vivi et statim pars templi cor-
ruit et ydolum comminutum est.
Tunc clamabat Laurentius:
Noli me derelinquere pater sancte quia
thesauros tuos iam expendi.
Hec audientes milites tenu-
erunt beatum Laurentium. Sixtum
vero cum Felicissimo et Agapito
duxerunt in clivum ante templum et
ibi decollati sunt. Presbiteri autem et alii
christiani nocte collegerunt corpora
sanctorum et sepelierunt Sixtum in ci-
miterio Calixti, Felicissimum et
Agapitum in cimiterio Pretextati.
Decollati autem sunt cum eo et illi
quatuor scilicet Januarius Mag-
nus Vincentius et Stephanus
subdiaconi ut in gestis pon-
tificalibus legitur. Passus est
et cum eis beatus Quartus ut
sanctus scribit Cyprianus.

Tempore quo persecutio Dyo-
cletiani fervebat fugi-
ens persecutores fidei Na-
rcissus episcopus et nesciens
quo intraret profugus ad me-
retricem ingressus est Afram nomine
cum diacono suo nomine Felice.
Illa autem videns honestos viros
adventores existimans impudi-

cos parabat cenam et omnia que solito
more cum sociis puellis suis con-
sueverant. Episcopus autem videns ut
cibos caperet orare cepit et
psallere. Afra autem se miratur hec au-
diebat nec videbat in stupore
ducta cepit interrogare quis esset et
didicit hunc episcopum esse et cecidit
pronus ad pedes eius dicens: Non me
indignam sum et in ista civitate
nulla me peior invenitur pater.
Cui Narcissus episcopus ait ad hec
verba: Salvator meus a publi-
canis tactus iniquari non potuit illi-
cium sanctos sed sordes eius diluit
atque mundavit non sordes impu-
nitate potuerunt claritatem divi-
nam sicut lux de celo veniens et sple-
ndor solis dum ad cloacas et lu-
tulentas plateas fundit mundus
fundit de celo mundus revertitur in
celum. Veni et tu filiola suscipe
in te lumine fidei ut purificata
ab omnibus peccatis possis de meritricio
meo pervenire ad castitatem gau-
dere. Ait ei Afra: Ego qui plus
capillis capitis mei peccata com-
misi quomodo possum a tantis sor-
dibus ablui. Fudit Narcissus
episcopus et dixit: Tantum tu crede
et baptisare et salva eris.
Tunc Afra vocatis puellas
suas dixit: Iste homo qui ad nos
venit episcopus est christianorum et dixit
mihi: Si credideris Christo et baptisa-
ta fueris ab omnibus peccatis mundari
potes. Quid nobis videtur? Respondentes
autem: digna et convenientia et
congrua dixerunt. Tunc mittit eos

domina et servire te sinimus ad in
namenta facinorum et quomodo te
non sequimur ad indulgentiam pecca
torum tu caput nostrum es quocumque
caput ierit membra proinde est
ut subsequantur Tunc ea cum sua matre
[illegible] uxor illum suscepit et in
pedes episcopus narcissus dum cenaret cum
oratione suo tota nocte orando
et psallendo perseveransset sic tunc
pit Afra cum suis puellis gaude
re Mane autem orto die episcopus
narcissus cepit inquiri ab Afra
domum quae est illius Ubi sunt qui ad
te introierunt Illa autem dixit ei
Hospites amatores mei man
serunt ad satisfaciendum Illi autem
hec audientes perrexerant eos
ad capitolium vel ad templum
abisse Superveniret et eis vir
venisset ibi qui dixit ad eam
Ego cognovi illos quia sero ve
nerunt quia Romani erant nam om
nes signabant in frontibus suis sig
num crucis quo Christus compassus est
Dixit ei Afra Ad me meretri
cem habebat mittere si essent Romani
ad me non venirent nisi quia fideles
mei sunt Abiit et hic et
nunciavit omnia que dixerat quibus
audientes hijs qui querebant eos
Tunc abijt Afra ad matrem
suam nomine hylariam et dixit ei
Episcopus Romanorum venit ad me nes
ciens quo intraret et tota
nocte expandens manus suas
ad deum simul cantans et que
nominavit qui nos fecit salvando
me Circa vero pullorum cantus

extinctum est lumine et cepi festi
nare ut incenderem et non potera
nunc dixi in oratione eius Non istud
lumen extinguibile modo ostendere
est lumen quod extingui non potest
Et cum dixisset episcopus Veni lux mea
de celo ostende faciem tuam et salva
eam Venit fulgor de celo sicut
sol et sicut choruscatio venit
tam continuum et non recessit
sed tamen diu stetit quamdiu Narcissus
intraret et dum orationem suam fi
nisset iussit nos sic videre
Amen et lux fulgoris illius
paulatim ab oculis nostris recessit
Post hec misi me ad pedes
eius et dixi illi Domine tuam
gratiam est festa qui ad me intra
sti cum mulier peccatrix Et
dixit illi Ubi dominus me fecit misericordi
ibi intravit Mane facto cum eram
homines audierunt se in quo angelus
illuxisset insidiati fuerunt
ut exeuntes tenerent et occide
rent sed cum non caperent quieverunt
me Ego vero ubi salutationes ligni
habui abscondi eos et timeo
ne struerent illud locum si iubes
mihi domina hic eos tulire faciam
quia promisit michi faciam te
sanam et omnia peccata tua delebuntur
Audiens hec mater eius gaudio
repleta est et dixit Presbiter
deus ut et hic in quo cumque
Et dixit Afra Ego nocte veni
ente faciam eos ingredi hic
Cum rediret mater sua Domina si
noluit rogata est Vespere autem
rogavit et in nocte [illegible] et

ingreditur ad matrem eius. Ingressus
est domum Narcissus episcopus. Fit
gaudium magnum. Intrat Hylaria
per tres horas tenet plantas
eius et dicit: Obsecro te domine ut
me mundes sordibus a peccatis meis.
Tunc sanctus Narcissus episcopus dixit:
Beata est fides tua que antequam didiceris
verbum vitalis ipsam vitam quam
per verbum vite agnoscere poterunt homines
in tua mente fundasti. Nam quia video
te cupientem esse filiam dei hodierna
die sollempne incipite ieiunium et per
septem dies ieiunantes audite
sermonem vitalis. Octava autem die
purificatam ab omni peccato et eius
ancillas istas simul infantes non
habentes ullius criminis reatum nullius
peccati. Tunc baptisata est Hylaria
cum filia sua Afra et cum puellis
suis et cum omni cognatione sua et
cum omnibus caris suis et fecit domum
Hylarie ecclesiam et ordinavit
ei presbiterum Zosimum avunculum Afre.
Post hec apud provinciam Retiam
in civitate Augusta apprehensa est
venerabilis Afra oblataque sancto
iudici Anthiocho dixit ad eam
iudex: Ave dictis. Respondit Afra.
Anthiochus dixit: Christiana es.
Afra dixit: Pro obnoxia sum
peccatis christiana sum. Anthiochus
dixit: Sacrifica diis quia expedit
te vivere. Afra dixit: Sufficiunt
mihi peccata mea que nunc usque gessi
si nunc ego illud non sum factura.
Anthiochus dixit: Accedens ad capitolium
sacrifica. Afra dixit:
Capitolium meum Christus est quem

ante oculos habeo. Anthiochus
dixit: Audio te publicam esse
meretricem. Ergo sacrifica quia iam
alienata es secundum legem nostram
a deo nostro quia meretrix es. Afra
dixit: Dominus Ihesus Christus pro pecca-
toribus de celo descendit et pati
dignatus est. Ewangelium eius in me (?) ego sum
na et publicanas et meretrices
non despexit sed etiam cum ipsis
manducavit et bibit. Anthio-
chus dixit: Magis sacrifica
diis ut diligaris ab omnibus ama-
toribus tuis et accedentes ad
te secundum consuetudinem militis
tibi offerant divitias. Afra dixit:
Ex hoc me agnosco non esse
despectam a facie dei mei quia me
ad hanc gloriosam passionem
vocare dignatus est per quam
credo me remissionem peccatorum meorum esse
consecuturam. Tunc iudex da-
ta sententia dixit: Afram ...
vivam incendio perimi statuimus.
Rapta a militibus ad insulam
ducta Lethe fluvii ibique spo-
liata ad stipitem ligaverunt.
At illa levans oculos ad celum
dixit: Domine Ihesu Christe qui non
pro iustis sed pro peccatoribus de
celo descendere dignatus es
et eos vocare ad penitentiam cuius
promissio vera et manifesta sunt
tibi confiteor iniquitates meas
quas gessi in corpore meo et cum
dignum non est... Pe-
cco et deprecor tuam ... lege
gratam misericordiam ut ... P
hanc confessionem tu...

nominis dignam sanctimoniam in
suscepit atque cum eius consortibus
me non fecimus alienam sed in sanctis
tamen in requie dominae dignus
sit supposito igitur manu tri
estam vitam intenderunt

Donatus cum Juliano
apostata imperatore e
ruditus et nutritus est
itaque per ordinis iuliani fuit autem
in subdyaconum ordinatus
sed cum ad imperium sublimatus
fuisset patrem et matrem sancti do
nati occidit donatus vero in
aretinam civitatem aufugit et
apud hilarianum monachum manens
multa miracula fecit. Nam praefectus
civitatis filium habens daemoniacum
cum eum ad beatum donatum duxisset
clamare coepit spiritus immundus
et dicere: In nomine domini nostri ihesu
christi noli mihi molestus esse ut
de domo mea exire cogar. Donate
te sancte cogitas me exire
cum tormentis sed orante donato
fuit puer liberatus. Vir
quidam eustachius nomine ex
actor fisci in tuscia pecuniam
publicam in custodia uxoris
nomine eufrosinae dereliquit sed
cum provincia ab hostibus urgeretur
pecuniam abscondit et do
lore percussa vitam finivit. Vir
autem eius rediens cum pecuniam
invenire non posset et iam tamen
filiis suis ad supplicium
tum trahi deberet ad
sanctum donatum confugit.
Donatus autem ad uxoris

sepulchrum cum eo pergens oratione
facta clara voce dixit: Eufro
sina per spiritum sanctum te adiuro ut
dicas nobis ubi exactionem pecuniam
posuisti. Et facta est vox de se
pulchro dicens: In ingressu do
mus meae ibi eam fodi. Et euntes
eam ut ibi dixerat invenerunt.
Post aliquos dies satirus episcopus
in domino obdormivit et omnis cle
rus donatum in episcopum elegit
ipsum item a clericis quia ab ipso dili
gebatur. Electione facta a juliano
urbis romae episcopo qui tamen conse
cratus cum missa solemni apostoli in
sede aretina est receptus. Cum
autem ut refert gregorius in libro
dyalogorum calicem vitreum
obtulit sacrificium domino de ordina
tione sua nulla dicens ab ipso com
pleto sacrificio diu antiquus dya
conus calicem domini deferret ut
praepararet populo impulsus a pa
ganis qui ibi aderant cecidit
et calice comminuto christi sanguinem
effudit. Turbato dyacono cum
omni populo donatus fragmenta calicis
colligens et genua sua flectens
cum lacrimis oravit ad dominum di
cens: Domine ihesu christe qui confracta
reparas et elisa erigis non habeat
plebs tua propter nomen tuum sed
cognoscant omnes quia tu es deus caeli
et terrae et creator omnis creaturae.
Completa oratione reddidit dyacono
calicem illesum sed una particula a
dyabolo abscondita fuit quae in calice
per eos defecit quae tamen est ad testimo
nium huius miraculi reservata

Hii videntes eum paganum quem ante glorificabant deum et baptizati sunt per beatum donatum pagani lxxx et quinque laudantes deum. Post dies xxviii quadrinianus preses augustalis fecit teneri donatum et hylarinum et in carcerem retrudi et cum ad sacrificandum eos impellere non posset hylarinum in occhim [?] iussit expoliari et in pavimento extensum fustibus cedi quousque spiritum exhalaret. Donatus vero beatus donatum precepit lapidibus contundi et iterum in carcerem recipi ubi multi christiani ad eum venerunt et curati sunt. Deinde preses quadrinianus in ipso carcere iussit eum decollari sub die vii idus augusti. Christiani corpus eius collegerunt et intra civitatem aretinam in pace sepelierunt.

lvii In regione palestinorum monachus quidam zozimas cum iam prope quinquaginta annos et quatuor etatis vite implesset etc.

Denique maximianum augustum erat vir christianus nomine craton vir potens facultate locuples valde fidelis qui cum videret christianos affligi a gentilibus per servos christi ciriacum sisinnium largum et smaragdum elemosinam et victum sanctis omnibus ministrabat. Hec audiens beatus marcellus urbis rome episcopus magno gaudio repletus elemosinam quam craton faciebat commendatur et consilio habito ciriacum et sisinnium dyaconos rome ecclesie fecit et concesserunt quod victum quem craton ministrabat quadam nocte deferentes a multibus paganis tenti sunt et brunno [?] exupero prefecto in custodia publica sunt retrusi. Post hec maximianus sisinnium iubet puniri et cum ad deos suos adorandum non posset inclinare iussit eum tradi cum laodoslio [?] prefecto atque in custodia mamertini decem et septem diebus retrusus est. Quem cum ab aproniano commentariensi de carcere eduxisset subito vox cum luce veniens de celo manifestatus est cum diceret: Venite benedicti patris mei etc. Et cum apronianus commentariensis credidit et a beato sisinnio se baptizari fecit. Quem cum [?] sanctus marcellus episcopus sacro crismate confirmavit et ad prefectum confitens christum venit. Qui in prefectus: Numquid tu christianus factus es? Qui respondit: Ve michi qui perdidi dies meos. Prefectus respondit: Ve modo perdis dies tuos. Et iussit eum decollari in via salaria miliario secundo ab urbe ipsa die nonis februarii. Iterum beato sisinnio in carcere retruso multi gentiles per eum crediderunt. Papias et maurus per beatum sisinnium cum aliis baptizati sunt. Tandem beatus sisinnius in eculeo suspensus nervis fustibus et scorpionibus cesus flammis ad latera positis velut alacri agens deo gratias capitalem sententiam subiit et decollatus est in via nomentana cum [?] corpus cratoni cum iohanne

presbitero sepelierunt in predio suo via
salaria sub die tercia kalendas no
uembris cum laudes gloriam virginitatis pa
piae et martirii qui per beatissi
mum condiderunt fustibus et
plumbatis cesi emiserunt spiritum
quorum corpora collegit nocte
Iohannes presbiter et sepelivit in via
nomentana ipsa kalendas februarii.
Beatus vero Cyriacus cum iam diu
in custodia teneretur ita ut iam
de eo oblivio facta esset contigit
Arthemiam filiam Dyocletiani
a demonio graviter vexari quam a beato
Cyriaco educto de carcere una
cum Largo et Smaragdo qui cum eo
tenti fuerant liberata christo cre
didit et baptizata est pariter cum matre
sua Serena que etiam filiam
suam in observatione christiane religio
nis monuit esse fidelem. Post
liberationem Arthemie paucis
diebus evolutis rogatu Sere
ne beatus Cyriacus cum Smarag
do ad regem Persarum Saborem nomine
dirigitur ubi filiam eius Iobiam
a demonio liberavit et ad fidem
christi conversam baptizavit. Eodem
que tempore rex cum tota familia sua
pluribus servis quadringentis et
viginti baptizatus est. Beatus
Cyriacus post quadraginta dies
Romam rursus est in pace et
a qua reversus(?). Post duas
et menses Dyocletianus qui ei
hinc tantum(?) donaverat ad Dal
matiam profectus ibidem defunctus
est. Cui successit filius eius
Maximianus qui ubi per vanos(?)

fecit comprehendi(?) et precepit carpa
sio vicario suo ut sanctos dei Cyria
cum Largum et Smaragdum diversis
tormentis affligeret. Carpasius
iussit picem liquari et fundi su
per caput Cyriaci et eculeo in
eculeo suspenso et fustibus ceso
et inflammatis mediis(?) iussit
tandem iugulari. Ad(?) cuius cor
pus Iohannes presbiter collegit et
cum honore sepelivit in via
salaria veteri sub die ipsa kalendas
septembris. Beatus vero Cyriacus
in catasta suspensus nervis
attractus fustibus cesus tandem
capite truncatus est et cum eo
plurimi servi viginti duo quorum
corpora Iohannes presbiter collegit nocte
et terre commendavit. Beata vero
Lucina sanctorum corpora Cyriaci Lar
gi et Smaragdi in predium suum
transtulit viam ostiensem ab urbe
Rome miliario septimo et ibi re
condidit in sarcophago lapi
deo octava die mensis Augusti.
Carpasius qui in sanctos dei dese
vierat domum beati Cyriaci sibi
donari rogavit ubi in gene
ralia(?) pami(?) posuit fecit balneum
hypocausti(?) ante baptisterium
quod ibidem sanctus dei extruxerat
ubi cum cum aliis viris(?) ... relevans(?)
nono(?) ... mors absorbuit. Ab
eadem die clausum est balneum
et timor factus est in illa regione
usque in hodiernum diem. Gentiles ex(?) tunc(?) ceperunt timere
et venerari.

Rome sancti Romanus ij

pubta laurentii dum in tormentis esset credidit et beato laurentio dixit: Video ante te stare iuvenem pulcherrimum et membra tua cum linteo detergentem. Adiuro quoque te per deum ne me derelinquas sed festinanter me baptizare. Cum imperator decius valeriano prefecto quod per artem magicam victi sumus, Romanus autem afferens urceum aque ad pedes laurentii procidit et ab eo sacrum baptismum cum lacrimis petiit et suscepit et accepit aquam beatus laurentius benedixit et eum baptizavit. Quod ut decius comperit dixit: Exhibete eum cum fustibus et adductus romanus miles in conspectu decii cum interrogaretur cepit clamare: Christianus ego sum. Et iussit decius ut capitalem subiret sententiam. Passus est foris muros porte salarie quinto ydus augusti.

Sanctus laurentius genere hispanus apud sedem apostolicam beati petri sub beato sixto papa archidyaconatus fungebatur officio pudicitie et innocentie vite sublimitate cum iusticie et fervoris meritis triumpho apostolico se consortio immancipavit. Eo tempore philippus imperator cum suo filio philippo primi inter imperatores in fide christi baptismum susceperunt christianam religionem intendentes in quorum exercitu erat quidam nobilis nomine decius iste a philippo missus fuerat ut rebellantem galliam subiugaret. Quo prospere peracto dum victor decius rediret philippus cum eum honorare volens a roma usque veronam ei obviam processit. De quo decius in sublimi erectus imperium ambiens dominum suum iugulavit. Decius quoque imperator dispersos philippi milites donis et promissis sibi attrahit sicque ad urbem regiam properans et sic imperavit. Philippus vero iunior hec audiens beato sixto et laurentio thesauros patris et suos commisit ut si manus decii effugere nequiret ecclesiis et pauperibus largiretur. Fugit igitur et latuit ne a decio perimeretur. Sed zelo ydolatrie suum dominum occidisse videretur christianos per se et suos cepit persequi. Unde multa milia martyrum corruerunt inter quos philippus iunior erat. Victor quoque decius de presidiis rediens de thesauro dominorum suorum perquirens sixtum papam in carcerem trudi iussit. Ad quem sanctus laurentius dixit: Quo progrederis sine filio pater? Cui sixtus: Non ego te desero fili. Post triduum me sequens flere desiste. Helias heliseum reliquit sed virtutem non abstulit. Tunc iussit omnes facultates et thesauros pauperibus dari ne manibus sacrilegis gravarentur. Tunc sanctus laurentius per vicinia ubi opus erat tribuit

die ac nocte pauperes visitando
Dum sixtus ad martirium ducitur
post quem laurentius currens clama
uit Noli me derelinquere pater sancte
Quod milites audientes tenue
runt beatum laurentium quem decio
presentauerunt ut de thesauro
fieret inquisitio laurentius vero non
reddidit ei verbum Tunc traditur vale
riano prefecto valerianus autem tra
didit eum ypolito vicario qui sanctum
laurentium cum multis aliis inclu
sit in carcere inter quos erat lucil
lus gentilis et cecus Quem sanctus
laurentius ut in christum crederet
docuit et baptizatum illumina
uit Unde multi ceci ad sanctum lau
rentium confluebant et illuminabantur
Ypolitus hoc videns dixit lauren
tio Ostende thesauros Cui lau
rentius O ypolite si credideris in
christum thesauros tibi ostendam et vitam
eternam promitto Cui ypolitus
Si dictis facta compensas et cetera
Tunc credidit ypolitus et bap
tizatus est cum tota domo sua
numero xviii Iubetur interim lau
rentius prefecto presentari qui dixit
ypolito Ambulemus simul quia et
et mihi gloria paratur et tibi Venerunt
ambo ad tribunal et fit inquisitio de
thesauro datur laurentio indutie
per triduum congregans interim
cecos claudos pauperes secum
hiis in palatio presentans dixit
thesauri isti sunt pauperes
ostendit divites Ecce thesauri
quorum manus opes in celum tule
runt Decius iratus iubet lauren

tium expoliari vestibus et scorpioni
bus cedi ipso decio clamante No
li deos blasphemare Sanctus lauren
tius deo gratias agens et catenis
vinctus ducitur in palatium
tyburtii in templo iouis decio
tribunal parato laurentius plum
batis cedit diutissime et ad
dominum exclamauit Domine suscipe
spiritum meum decio querente de
genere laurentii hispanum se dixit
et eruditum rome et a cunabu
lis nec tormenta pauere Cui
decius Nox ista expendetur
suppliciis Dixit laurentius
Mea nox obscurum non habet Tunc
os laurentii lapide tunditur et
ferreus lectus allatus cum tribus
costis in modum craticule et
extensus est in eo Et allatis
batillis cum prunis et furcis
ferreis sed per hoc sanctum conforta
batur corpus Dixit laurentius
valeriano Disce miser quia
carbones sunt mihi refrigerium
tibi autem perpetuum supplicium
Et iocundus dixit decio Ele
vatis oculis in celum Assasti
miser partem unam regira etiam
alteram et manduca Tunc
gratias agens deo cum gaudio dixit
Gratias tibi ago domine ihesu christe
quia ianuas tuas ingredi
merui et hec dicens emisit
spiritum Confusus decius cum valeria
no redeunt ad palatium corpore
laurentii in loco sub igne iusti
ne autem presbiter cum adhuc episcopus
hic esset rapuit eum corpus ypoliti

et dixit h' iustino p'b'ro quod
s' carbones laurenti' eum insult
spm et decius valerian' co
fusi recessissent et quod corpus
sum s' craticulam nocte reli
quissent. Tunc btus iustin' p'b'r et
ypolitus plorantes et multum ge
mentes tulerunt corp' sci laure
cij mirris et sepelierunt i crip
ta in predio quiriace vidue in agro
verano sicut predus augusti
Legitur in dyalogo sci gregorij corp'
in eccia sci laurencij sepulcra
s' quo dum iustin' nempe statum
set turbo celit' hanc extulit
In eodem loco et eadem eccia lombar
dos monachos sps mal' invasit
p'b'r sanus bti laurencij eccie
a lombardis incensa volens re
parare m'stos adhibuit artifices
et dum famus media defuerit
sacerdos orone premissa vidit et
invenit in clybano candidissimu
panem qui vix p'sons ad vnius
prandij esum sufficiens vir videbat
a btus laurentius nolens suos
artifices deficere in alimentu
decem dierum ipsis et omib' operarijs
sufficiebat et sic sanus beati
laurencij opus suum p'fecit

Nataliis tyburcij martiris co
memorant duos sanctos agit
ur tiburcijus augusti. Hic
fuit filius cromatij urbis p'fti
et erudierunt eum in fide btus
sebastian' et btus quirin' et
gloriosus p'b'r policarpus qui
ipsum in sacro baptismatis fonte
innovavit et familiam eius

pmisthu servus mille quadringe
tos cum eo pater baptisavit. Quadam
dum h' ageret cuidam btus tyburtius
occurrit homini qui de alto lapsus
et caput et omia menbra confracta
erat ut de sola sepultura agerent
hij quorum filius videbat. Tunc dixit
eis flentib' Permittite me p'
cantare ei si forsan recuperare
sanitatem. Cumque omes recessissent
spacium accessit ille cum duobus diebus
dominicam et credentem orone
dixit et simbalum. Et solida
ta sunt ossa eius et caput et
omia viscera et qui nichil ei eue
nisset sanus et incolumis
Tunc optabat parentes suum ut
illi viris sui servum haberent. Tunc
apprehensa manu eorum congregavit
eos a turbis et ducerunt eis vu
te nobis xpistm. Sed igitur tempore fabian'
p'fes dixit ad torquatum Nunc
p'ficis. Ille rndit Fanus sum
Fabian' p'fes dixit. Ignoratis
qui miserunt invictissimi prin
ces qui sacrificare noluerunt diuersis
suppliciis mactaret. Torquat'
ait Hic magister meus est et ipse
me sic docuit quod hic facere video
mei est ut ego faciam. Fabia
nus p'fes dixit ad tyburtium
Audisti quod confessus asserat
quid ad ista rndis. Tyburtius
dixit Ego salutis meae melius
non consulo quam deos derelinquere sed xpm
negans unum deum ipsum ... xpm
dm esse fateor. Torquat'
dixit Ego solum ipse crudelis
delis est vincam iniuste

persuades et decipis. Tyburtius
dixit. O imprudentissime virorum et
a bonis iudicem constitutum qui me
tres venerem et vestram iovem et
mercurium intelligere et saturnum
filium persuasor colere nolo ipsum
et unicum qui in celis regnat ado
ro et veneror. Tunc fabianus
iussit ante pedes eius carbones
ardentes effundi et ait ad eum
Elige tibi unum e duobus aut thymia
ma istis carbonibus adhibe aut nudis
pedibus super eos incede. Tunc
beatus tyburtius faciens signum
crucis constituit super eos nudis in
cessus est pedibus et cepit
presidi dicere. Depone infidelitatem
tuam et disce quia solus est deus
ipse quem confitentur christiani omnibus domi
nantem. tu si potes mitte manum in
nomine iovis tui in aquam calidam
et si potest iovis tuus faciat te
non sentire fervorem ardoris. nam
ego in nomine domini mei ihesu christi vi
deor quod super flores roseos gra
dior qui etiam ipsa carbonis sim
simulat imperiosus. Fabianus dixit.
Nos ignoramus docuisse magicam
ipsum virum Tyburtius dixit. Ob
mutesce infelix et noli aures
bonis meis hanc iniuriam facere ut
audiam te rabido ore latrantem
mellifluum nomen et sanctum. Tunc
iratus fabianus dedit sententiam
dicens. Blasphemator deorum
et reus atrocium numinum
gladio addicatur. Ductus
est in viam labicanam tercio
miliario ab urbe et effundens

oratione ad dominum uno ictu gla
dio percussus obdormivit et in eo
dem loco appellatur quod dicitur ad duos se
pultus est tercio ydus augusti

Admirabilis femina clara
vocabulo et virtute de civi
tate assisii claro satis
genere traxit originem beato francisco
primum concivis in terris conregnans
postmodum in excelsis. Pater eius mi
les et tota utriusque parentis progenies
militaris domus habundans et
copiose iuxta morem patrie fa
cultates. Mater eius nomine ortula
na fructiferam in orto ecclesie pla
tulam paritura fructibus bonis
et ipsa non mediocriter habunda
bat. Nam quamvis maritali iugo
subdita quamvis cure familiari
alligata vacabat tamen pro posse
divinis obsequiis insistebat operi
bus pietatis. Ultra mare siquidem
cum peregrinantibus devota transivit
et loca illa perlustrans que deus homo
factus vestigiis consecravit. Item
et sanctum michaelem archangelum cum
orationis accessit et apostolorum
limina devotius visitavit. Quid
plura ex fructu arbor cognoscitur
et fructus ex arbore commendatur.
Pregnans iam mulier et partui
iam vicina cum ante crucem in ecclesia
attente infirmi oraret ut eam
de partus periculo salubriter expedi
ret vocem audivit dicentem sibi
Ne paveas mulier quia gaudens
lumen salva parturies quod ipsum
mundum clarius illustrabit. Quo
edocta oraculo natam infantulam

sacro baptismate renascentem cla-
ram vocari iussit speratus promissi lu-
minis claritate pro modulo suppletum iri
voluntatis aliquatenus fore comple-
tum. Edita vero in lucem parvula
clarere satis tempestive cepit in umbris
seculi cepit clarescere luce et
infra teneros annos morum splen-
descere probitate docili corde primum
ex ore matris fidei rudimenta
suscepit et spiritu intus eam inflam-
ante pariter et formante vas fieri
purissimum vas esse noscitur gratia-
rum. Extendebat libenter ad pau-
peres manus suas et de habundan-
tia domus sue supplebat inopiam
plurimorum et ut suum sacrificium gra-
tius esset deo proprio corpusculo
delicatos subtrahebat cibos
Item per internuncios mittens
reficiebat viscera pupillorum
sic ab infantia secum misericordia cre-
scente mente compassiva gerebat
miserorum miseriam miserantem.
Studium orationis habebat amicum
ubi sepius odore bono respersa
paulatim vitam celibem ambiebat.
Cum siquidem non haberet quo
evolvere diceret pater noster coge-
re lapillorum suorum cumulu-
lis domino numerabat. Ubi igitur sa-
cri amoris stimulos primitivos
sentire cepit mundani floris
picturam instabilem idonee con-
temnendam [illegible]
vilibus rebus [illegible]
velutinas. Sub vestibus namque
preciosis et mollibus cilicium
gerebat [illegible]conditum mundo

exterius florens christo interius
induens. Demum suis eam no-
biliter maritare volentibus nulla-
tenus annuit sed dissimulato in
posterum mortali coniugio suam
virginitatem domino committebat.
Audiens vero tunc celebre nomen
francisci qui velud novus homo
oblitam in mundo perfectionis viam
novis virtutibus renovabat
mox eum audire desiderat et
videre suadente hoc patre spirituum
cuius iam uterque licet diversimode
acceperat primitias. Hortatur
eam pater franciscus ad mundi
contemptum speciem seculi aridam speciem
deceptivam vivo sermone demo-
strans. Exinde franciscus consilio
totam se committit ipsum post deum
statuens sue directionis itinerum
Pendet extunc anima eius ad sa-
cras illius monitiones et de bono ihesu
calido excipit pectore quidquid a-
peruit ille sermone. Igitur domo
civitate et consanguineis eius
derelictis ad sanctam mariam de
portiuncula festinavit
ubi fratres qui in aula dei ser-
vabant sacras excubias
virginem claram receperunt cum
luminaribus. Mox ibi reiectis
sordibus babilonis mundo
libellum repudii dedit. ibi
manu fratrum crines deponens
ornamenta varia dereliquit.
Et cum consanguineis eius et cog-
natis [illegible]
ut [illegible]
nes [illegible]

denudat et vanas se ullatenus
a xpi servitio ulterius evellerent.
Tandem post paucos residentes pau-
cis intercurrentibus diebus ad ecclesiam
sancti Angeli de Panso transivit,
ubi cum non plene mens eius quies-
ceret, tandem ad ecclesiam sancti Dami-
ani beati Francisci consilio commi-
gravit. Ibi mentis anchoram
in certo figens, nec pro loci an-
gustia ulterius fluctuat,
nec pro artitudine dubitat vel
pro solitudine formidat.
Hec est illa ecclesia in qua dum
Franciscus oraret, vox ad eum
de ligno crucis dilapsa insonu-
it: Francisce, vade, repara do-
mum meam, que ut cernis tota
destruitur. In huius loculi ergas-
tulo pro celestis amore spon-
si virgo se Clara conclusit et
incarceravit. In huius caver-
na materie columba dear-
gentata nidificans virginum
xpi collegium genuit, paupe-
rum dominarum ordinem inchoa-
vit. In hoc arto recluso-
rio per quadraginta duos an-
nos disciplinae flagellis fra-
gilis sui corporis alabastrum
ut domus ecclesie repleatur fra-
grantia unguentorum. Vero quia
sancto Francisco obedientiam sanctam
promisit et a promisso nullatenus
declinavit. Tertio namque post
conversionem anno et officium
abbatisse declinans subes-
se voluit potius quam preesse,
sed cogente sancto Francisco tandem

regimen suscepit dominarum, nullos
in famulatus respuens actus.
Quadraginta igitur annis in stadio
cucurrerat altissime paupertatis, cum
esset iam ad bravium superne voca-
tionis, precedente languore multa
plura premebat. Summo namque pon-
tifice cum cardinalibus moram
trahente Lugduni, cum Clara plus soli-
to urgeretur, acquisito morbo filiarum
mentes ingentis doloris gladius
truncidabat, et ecce post modicum
tempus pervenit cum persona pusillum.
Audito quoque eius infirmitatis aug-
mento properat de Perusio dominus Hos-
tiensis visere sponsam xpi pater
quam nutriverat, dum corpus sacramento
pascit et verbis salutiferis exhor-
tatione sermonis. Supplicat illa cum
precibus lacrimis ut privilegium pau-
pertatis a domino papa et cardina-
libus sibi impetraret confirmari, quod ipse
promisit et opere adimplevit. Re-
voluto anno dominus papa Innocentius
quartus cum cardinalibus de Perusio
transiit Assisium, festinat visitare
xpi ancillam. Ingressus quoque monaste-
rium pergit ad lectulum infirmantis, ei ma-
num applicat osculandam, quam illa
gratissime suscepit et pedes aposto-
licos cum reverentia exposcit abso-
lutionem petens cum remissione
omnium peccatorum. Cui cum diceret: Utinam
ego tanta gratia indigerem, pleni-
tudine absolutionis munus et ampla be-
nedictionis gratiam impertit. Recedentibus
cunctis ait sororibus: Laudate
dominum filiole mee, quia hodie altis-
simum recepi et vicarium vide-

meritu. Tande in extremis plurimu
laborans flexib(us) scopib(us) in castro
b(ea)ti laurencij egredit(ur) anima illa tan
sancta templo(rum) carnis soluto sp(iritu)s
febre migravit ad astra. Rumor
igitur tanti de casu sui v(ir)g(in)is oritur
p(ro)p(ter) multitudinis confluit in lacrimis do ge
nitu copiosa omnes flentium omnes deo
carita p(ro)clamant. Convenerunt sequen
ti die cum cardinalibus vicecancellarius r(om)ani cu(m)
cardinalib(us) accedit ad locum
in quo civitas v(er)sus se(n)tit dampna
tum digit consilius. Ventum est ad
celebrandum divina cum fratrib(us) inqui
entib(us) officium mortuorum. Repente
dominus papa officium de v(ir)ginibus incepit
nobis ut prius canonisare videtur quod
sepeliretur. Presente vero eminen
tissimo domino hostiensi morosi(us) fec
te agendum missa de mortuis cele
bratur. Et quantum non fuit neque
dignum tantum preciosum pignus cum
longe distare a civib(us) cum ymnis
et laudib(us) ad sanctum georgium ubi
corpus sancti francisci conditum fuit
honorifice sepelitur.

Sub dyocleciano nomine
et maximiano sepius con
sulib(us) sub die isto ydus
augusti in cathanensium civitate
tu(m) cum esset velut secretarius b(ea)t(u)s
euplus proclamavit dicens.
Xpistianus sum et pro Xpisti nomine
mori desidero. Audiens calvisi
anus consularis dixit: Ingredi
at qui clamavit. Et cum in
gressus fuisset b(ea)t(u)s euplus se
cretarium iudicis ewangelium
portans tunc unus ex amicis
calvisiani nomine maximianus
dixit. Non debet talis cartas cum
tenere que legem regalibus p(re)cep
tum. Calvisianus consularis
dixit ad b(ea)tum euplum. Iste
unde sunt et si de domo tua
exierunt. B(ea)t(u)s euplus respondit.
Non habeo domum s(ed) dominus meus ihesus
xpistus novit. Calvisianus consu
laris dixit: Tu ea huc deportasti.
B(ea)t(u)s euplus respondit.
Per me ea huc deportatum
sicut et tu vides. Calvisi
anus consularis dixit: Ecce sicut
nunc ea portasti me presente
in conspectu meo lege et dic
nobis ut ego sciam. Et cum aperuisset
ewangelia b(ea)t(u)s euplus legit
secundum matheum dixit dominus
ihesus: Beati qui persecutionem pa
ciuntur propter iusticiam quoniam ipsorum
est regnum celorum. Iterum
aperuit et legit secundum lucam
dixit dominus ihesus christus. Si quis
vult post me venire abne
get semetipsum et tollat
crucem suam et sequatur me.
Item aperuit et legit secundum
marcum dicens. Omnibus qui credunt
in ipsis datum est cognoscere
regnum dei. Item aperuit et
legit secundum iohannem: Omnis qui
venit ad me non esuriet
et qui credit in me non sitiet
in eternum. Et cum clausisset
ewangelia calvisianus
dixit: Hoc quid vult esse. B(ea)t(u)s
euplus respondit: Lex domini mei
in eum dicta est. Calvisianus

dixit. A quo beatus cuplus
respondit. A ihu xpo filio dei viui
qui monuit eius confessio pub
lice fidat dyocleciano noni
es et maximiano septies co
sulib' sub decio et pdum tri
gulis. Cum in medio beatus
cuplus fuisset ductus Cal
uniau' dixit ad eum. Nr' per
tua confessione hodie dix
isti quod deus de hijs. Tunc
beatus cupl' sufflatu' crucis in
fronte sua fecit et dixit
Nunc nunc dixi et nunc co
nfiteor. Caluniau' dixit
In hijs ergo locis quas
venerunt imperatores. Beatus
cuplus respondit. habui. Cal
uniau' dixit. Et ubi sunt.
Et in beatus cupl' respondit. Apud
me sunt. Caluniau' dixit
hos ea. Beatus cupl' respondit
hos. Caluniau' dixit. Tunc
cuplus quilibet confiteatur se
deos veros omnipotentes ado
rare marte apolline et
asclepium. Beatus cuplus
respondit. Hii diuinitate calu
ciatie ut adorare trinitatem
inseparabilem que trinitas est
unitas diuinitatis. Caluniat'
audiens hec verba putauit
quod de deis ipius diceret
gaudio repletus est et ait
Ergo sacrifica. Et in beatus
cupl'. Ego sacrifico et
immolo merciu' patri et
filio et spiritui sancto. Hec
audiens caluniatus

ira commotus iussit eum appli
cari torqueri et dum diu sic torqueretur
caluniat' sententiam dedit dicens
Contrarium deorum et negantem ipsa
le in illione inbeum' iusto iudicio
nostro gladio interfici. Tunc beatus
cuplus gratias egit deo et repletus
spiritu sancto dicens gaudebat. Gratias
est gloria tua in sanctis tuis qui ad
te vocare dignatus es et pro omnibus
qui sequebantur eum orabat dicens
Domine adesto seruis tuis et ne de
seras eos usque in finem ut glori
ficet nomen tuum in secula seculorum
Et cum hec verba compleuisset flectens
genua sua prebuit ceruicem et
decollatus est et repositum est
corpus eius in loco venerabili con
dignis aromatibus ad laudem et
gloriam dei omnipotentis domini nostri
ihu xristi

Beatus ypolitus post tertium
diem sepulture beati laurentij
venit ad domum suam et de
dit pacem omnibus familie et communicauit
de sacrificio altaris beati laurentij
omnes et posita mensa prius quam
cibum sumeret venerunt milites
et tenuerunt eum et perduxerunt
eum ad decium cesarem quem ut vi
dit decius cesar eum subridens
dixit Numquid et tu magus factus
es qui corpus laurentij sepelisti
dixit. Respondit ypolitus Hoc
non feci quia magus sum sed christianus
Tunc iratus decius iussit os
eius lapidibus contundi et exui
it eum veste qua indutus erat
dicens Sacrifica diis ut viuas

et non peccas per tormenta. Ypo
litus dixit: Nonne expoliasti et
magis vestisti? Dixit Decius:
Nunc insipiens factus es ut nu
ditatem tuam non erubescas coram
populo. Respondit Ypolitus: Ego sa
piens perennis factus sum, tu igno
rans factus quod tu es diis. Decius dixit:
Sacrifica diis ut non pereas si
cut Laurentius. Respondit Ypolitus:
Utinam exemplum merear beati
Laurentii fieri quem tu miser
polluto ore ausus fuisti nomi
nare. Decius furore repletus
iussit eum fustibus cedi et dum
cederetur Ypolitus dixit: Gratias
ago deo meo. Decius dixit
videns Ypolitum fustes cum
cardis eum cedi iubet et dum
cederetur ille confortabatur et gratias
egit deo. Post hec elevabatur
a terra et iussit eum induere
veste militum quam ante gestabat
utebatur. Et ait Decius: Recole
militiam et esto noster amicus. Cum
ille respondit: ~~militia~~ militia mea est
Christo facta sum. Tunc Decius
repletus dixit ad Valerianum
prefectum: Accipe omnes facultates
eius et fac illum morte crudeli occidi.
Ipsa die explorata facultate eius
Valerianus invenit in domo
eius omnem familiam christianam quam
adduci iussit ante conspectum
suum. Inde erat nutrix beati Ypo
liti nomine Concordia et hec erat
christiana. Valerianus dixit ad
eos: Parcite Ypolito. Solidate
etates vestras ne sic pereatis
cum Ypolito domino vestro. Respondit Con
cordia: Nos cum domino nostro magis
desideramus pudice mori quam impu
dice vivere. Tunc Valerianus ira
commotus dixit ut Concordiam
plumbatis cederent quod factum est et
emisit spiritum. Tunc gavisus Ypo
litus dixit coram omnibus: Gratias
tibi ago domine Ihesu Christe quia premisisti
nutricem meam ante conspectum sanctorum.
Tunc iratus Valerianus iussit eum
duci foras muros porte Tybur
tine cum familia sua et videt
familiam suam in conspectu eius decol
lari et decollati sunt decem et
novem promiscui sexus. Beati vero
Ypoliti pedes iussit ligari
ad colla indomitorum equorum
et sic per cardos et tribulos
trahi quo diu traheretur emisit spiritum.
Eadem nocte venit presbiter Iustinus
et collegit corpora eorum et sepe
livit in loco iuxta ydus augusti
ubi invenit pridie beati usque
in hodiernum diem. Die sequenti
Decius cum Valeriano in curru
suo descendit ad amphiteatrum
ubi christianis de christianis
preberet spectaculum. Mox uter
que a demonio arreptus
vexatur. Decius ab Ypolito et
Valerianus a Laurentio igneis
cathenis se constringi clama
bat et ipsa hora Valerianus
presente Decio expiravit. Decius
ad palatium reductus et tri
duo a demonio sic vexatus cum
vexaret nunc a Laurentio nunc
ab Ypolito cruciari se clamat

demum die tertia spiritum eius cum mag-
no tormento de carne euellit
et cuncta tormenta sua sic pati
compellit. Iustinus autem presbyter tri-
phoniam uxorem decii filiamque eius
cyrillam et quadraginta sex mi-
lites baptizauit. Altera die
cum orasset triphonia emisit
spiritum. corpus eius sepeliuit iusti-
nus presbyter iuxta sepulchrum beati
ypoliti xiii die xv kalendas nouem-
bris. Cyrillam uero decii filiam et
milites quadraginta sex clau-
dius rex gladio interfecit. Cor-
pus beate cyrille collegit iusti-
nus presbyter et sepeliuit iuxta cor-
pus beati laurentii quinto kalendas
nouembris. Isti sunt qui uenerunt
ex magna tribulatione et qui stolas
proprio cruore suo lauerunt. Isti cum
palmis in conspectu domini stare meru-
erunt et coheredes regni eius cer-
tatores quos suos sine fine coronari
videbunt.

Eusebius semper virgo existens
dum adhuc cathecumi-
nus esset ab eusebio
papa baptisma et nomen susce-
pit in quo baptismo manus an-
gelice uise sunt que ipsum de sacro
fonte leuauerunt. Matrona que-
dam ipsius pulchritudine capta
cum ipsius cubiculum vellet adire
custodientibus angelis prohiben-
tibus non potuit. Vnde summo mane ad
eius pedes procidit et ab eo ueni-
am petiit. Ordinatus presbyter tan-
te sanctitatis emicuit ut in missa-
rum solempniis inter eius manus
angelicum ministerium appareret.
Post hec cum arriana pestis totam
ytaliam infecisset imperatori constancio
eidem heresi fauente, iulius papa
eusebium episcopum uercellensem conse-
crauit qui obtinebat inter
alias urbes ytalie principatum.
Quod heretici audientes omnes fores
ecclesie fecerunt claudi. At euse-
bius urbem ingressus ianuam ostium
maioris ecclesie que est beate marie
genitricis flexit et omnia ostia eius
sua oratione aperuit. Auxencium
mediolanensem episcopum heretica
prauitate correptum de episcopatu
eiecit et pro eo virum catholicum
dyonisium ordinauit. Sicque eu-
sebius totam ecclesiam occidentis
et athanasius totam ecclesiam
orientis ab arrianorum peste
purgabat. Arrius namque presbyter
alexandrinus fuit qui ipsum
dominum puram creaturam dixit esse
asserens quod erat quod non erat
et propter nos factus est ut nos per eum
tamquam per instrumentum deus crearet.
Et ideo constantinus celebrari fecit
niceanum concilium ubi tunc eius er-
ror condempnatus est. Ipse autem post-
modum miserabili morte deces-
sit quia omnia viscera et intestina
per secessum emisit. Constan-
cius autem constantini filius ipsa heresi
correptus fuit. Quo circa con-
stancius imperator contra eusebium
plurimum indignatus multorum episcoporum
concilium conuocauit et dyonisium
accersiuit ualidasque epistolas
eusebio destinauit. Qui sciens

machinā in multitudine ꝑualē
vēīt ꝯtēpsit. Unū imperator statu
it cōr eius exultatoem in
mediolanēsi urbe q̄ ꝑpe
erat cōsiliū celebrari ubi
tñ eusebiū de cē videntur ius
sit arriani nos fide suā describe
et dyonisiū epm̄ mediola
nēsem ac viginti nouē ep̄os
eidē fidei fecit subscribe. Qd̄
audiēs eusebius ex urbe
sua pfūrus mediolanū exijt
et se multa passurū pdixit.
Cū aūt ad q̄ndā fluuiū venisset
ut mediolanū pgēret nauis
ꝑ alt. ex alia pte fluuis existēs
eo iubēte venit ad eū et ipm
tū sociis suis sī gubernatore
alio trāsportauit. Cui et pedes
dyonisius obuiauit et ad pedes
eius pstrātus veniam postulauit.
Cū igit eusebius ab imperatore
nec minis nec blādimētis
flecti posset corā oībus dixit. Vos
dicitis filiū eē minorē patre cur
g° in filiū meū pauliūs et
discipliu? Qd̄ ē eum discipulus
sr magistrum nec filius sr patrem q̄
rōne illi cōmoti statū tyrogra
phū q̄ scripserūt et cui dyoni
sius subscripserat ei obtulerūt.
At ille nequaquā pꝰ filiū subscribam
cum auctē pfā sꝫ illū n̄ reddit
nouimq; cui subscribā si vobis
ꝯstbuit sicq; nunc di suae
sius est tyrographus cui dyo
nisius et viginti nouē
epi subscripserunt. Tunc su
arriani nouū tyro graphū
subscripserūt. sꝫ cū ab eusebio
tātā ultātem ꝯsensiret rece
perunt plurimū ꝯturbari q̄ tyrogra
phū cui comite subscripserūt ꝯbus
tū penitus videbāt. Tūc iratꝰ
ꝯstātius eusebiū volūtati ar
rianorū tradidit. q̄ ipm̄ pimꝰ
de aliorū medio rapiētes du
rius flagellātes eū per gradꝰ
palatij a summo usq; ad pimū
et rursū ab ymo usq; ad sū
mū traxerūt. Cū g° capite
quassato multū sanguine fudisset
et adhuc nō assentiret vinctis
post tergū manibꝰ per colliū cū
fune ipm̄ trahebāt. Ipse aūt gras
agens dicebat se p ꝯfessione
fidei catholice mori eē paratū.
Tūc ꝯstātiꝰ liberiū papā dy
onisiū paulinū et oēs ep̄os
alios qui eiꝰ exemplo fuerant
ꝯstāti in exiliū misit. Eu
sebiū vō apud scitopolim in
urbe palestine arriani duxe
rūt et ipm̄ in artū loco artissimo
sic recluserūt ut eēt illa longi
tudie brevior latitudīe angusti
or ita ut extātus nec pedes
extende nec se in latus alteꝝ
vtē posset capite q; depsso hu
meros tñ et cubitos moue
valebat. Rex ꝯstātio defūcto
iulianꝰ eidē succedēs ꝛ oībꝰ
placē volēs iubꝫ exulatos
epos reuocari et deoꝝ tēpla
apiri et pacē fieri sub lege
quā quisq; vellet et sic eusebiꝰ
inde exiēs ad anastasiū
venit et q̄nta fuerit passus

cide exponit. Defuncto autem
iuliano et ioviniano reg-
nante sepius arrianis euse-
bius vercellas redyt et cum
populus cum magna exultacione
suscepit. Sed iterum valentes
arriani repullulant et euse-
bii domum vallantes et ex
domo ipsum supinum extractum
lapidibus obruerunt. et
sic ad dominum feliciter migravit
in ecclesia quam ipse construxerat
sepultus est. Fertur sic hanc
graciam sue civitati eusebi-
us precibus impetrasse ut
nullus arrianus ibidem vivere
possit. Vixit autem secundum cron-
icam ad minus octoginta
octo annis. Obiit autem circa
domini annos cccos l.

Modus illius assumpcio-
nis marie traditur in quo-
dam sermone ex dictis diversis doc-
torum compilato qui in pluribus
ecclesiis legitur ubi sic habetur:
Quecumque in sanctorum patrum narracioni-
bus in toto orbe de vene-
randa matre domini dei genitricis
invenire potui ad ipsius
laudem commemorare curavi.
Sanctus cosmas cognomento
vestitor ea que ab eorum
posteris qui interfuerunt se
didicisse certa relacione co-
memorat omni attencione dignum est.
Dicit enim quod cum christus ad se vocare
genitricem proposuit adducere
per angelum consuetum ei pre-
mittat dormicionis eius

nunciacionem ne mors inopina-
te veniens turbacionem ipsi
afferret. obsecraverat illa
filium ad filium adhuc cum
in terra viveret filium ne vi-
deret quempiam spiritum malig-
norum. Premittit igitur angelum
ad eam cum hiis verbis. Tempus
est te assumendi ad me
matrem meam. Sicut enim terram
gaudio replesti ita facies ce-
lestia gratulari. patris mei
mansiones iocundas reddes
sanctorum meorum spiritus consolaberis. ne
terrearis deserens corrupcio-
nem cum suis concupiscenciis mun-
dum adeptura celeste pala-
cium. nec te mater terreat
sequestracio que ad vitam verius
perpetuam ad gaudium indefi-
ciens ad pacis requiem ad
conversacionem securam ad lucem
inaccessibilem ad diem non ad
vesperascentem ad gloriam in-
enarrabilem ad me ipsum
tuum filium ad universitatis
factorem. Ego enim sum vita et
una dilucida incomprehensibilis lumi-
nis ineffabilis lumine nesci-
ens tenebras testimonialis
bonitatis dei mundo sic expedita
code ipse sum. non te gloriose de
manu mea eripe mei
enim tu fines terre. depo-
ne in corpus tuum quia in
utero tuo posui divinitatem
mea. non gloriabitur de te
mors quia vitam genuisti.
Non obfuscabit te

caliginis umbris que lumine pe
pisti non confusionis attritio
te attinget quia meum vas
fieri meruisti. Veni igitur iam ad
eum qui ex te natus est et recep
tura in eternum vite pignora
equitationis letitiis et esse
mandem unigenito eternitatem ad
here filio. Novi enim ipse affectum
filii dilectus non angustieris
quia te intemeratam virginem exhibui
totius mundi exhibeo te mun
dum archam salutis omnium ponentium
fluctuantium baiulum imbecillia
talis ad celos ascendentium spi
ritualem. Adducam autem apostolos
ad te quorum ac simul eis sepe
lieris manibus decet namque
ut spirituales tuos mee filii
quibus tradidi spiritum sanctum tuum
corpus sepeliant et ipsi in tuo
admirabili funere mea pro
na impleant. Post hanc nar
rationem dat angelus virgini ra
mum palme missum ex paradiso
pagine ad evidentiam adiu
tus corruptionem mortis vic
torie et vestimenta funebria
ac celum quo venerat repetit.
Beata ac virgo convocatis amicos
et cognatos suos dixit
Notum vobis facio me a carnali vi
ta fore cito iturum quia unoquoque
tam sentire divinam vocis angelos
et malignum spiritus ad morientem
lem veniunt. Hec audiens
omnes flere ceperunt et dixit
Tu tunc [illegible] spiritum
cum [illegible] omnium [illegible] esse

meruisti que per dominum et in fine
depulisti que sed cherubim et
seraphim proprium solum habere
meruisti. Quid igitur nos facies
et quis nos faciet? adeat ac
in tuitudo mulierum flentium ne
se orphanos relinquet. Beata
ac virgo eas consolans ait. Si
vos corruptibilium matres na
torum non tollentes ab eis ad
modicum separari quid igitur ego
mater virgo desiderante debeo ad
meum pergere filium dei patris unige
nitum. Si in unicuique vestrum orbabit
filio aliquis consolabitur filio in
pectore vel nasciturus. Ego autem
qui unum possideo et in cor
rupta permaneo quid spera
te ad eum cum iuvante qui omnium
vita. Hec autem agebat beatus autem
Iohannes adveniens quis res se
habeat percunctatur. Cum autem virgo
sua celeriter ingressionem annun
tiasset ille in terram prostratus
cum lacrimis clamabat. Quid
sumus nos domine quare sic nos tan
tum tribulatione induis
ut quod me non potius de cor
pore eduxisti ut magis psal
lerer a domino mei matre quod eius
funeri interessem. Tunc virgo
flentem in thalamum introduxit
et palmam et vestimenta fu
nebria ei ostendit et post hoc
in loco suo sibi strato requie
vit. Et ecce vehementi tonitrui
sonitus audit turbo qui nu
bis candida gravate et apostoli
omnes [illegible] ad [illegible]

mulierum collocatur quam cum de hoc
plurimum mirarentur iohannes ad eos
ingreditur reuelat quod beate virgini
per angelum fuerant nunciata. R-
tunc omnes flerent iohannes eos consola
tus est. Reuersis igitur laetius
intrierunt et beatam virginem re
uerenter salutantes eam adora
uerunt et illa. Aduenite filii mei
uingenti et tu modum aduentus
eorum audiuisset illa omnia eis ma
nifestabat. Planctus apostolorum. Iure
celeberrima virgo quae ipsum dominum
primum intuentem aspicientes colo
labium lux solum refrigerium he
mus quam te mediatrice apud dominum
nostrum nos habere sperauimus eam
florum caterua que corporaliter
adesse dicebat sit. Mane no
biscum consolatrix nostra ne derelinquas
nos orphanos quia habemus la
borum solatium sudorum refrigerium
tibi viuenti viuere et morienti com
mori. Gloriosa enim haec vita quo
vita tua destituti tua destituti
primi haec et filia arbitror
apostoli tu rex huius multitudinis cetera
crebris singultibus gemulas in
terruptibus proponebat. Illa ad
filium gloriosa ait. Tu dilectus filius
istos fratres appellare placuit de
meo discessu dolentibus fratres
consolator et impositione manuum
mearum appone benedictionem et
benedictione eorum deinde extendens
manus fidelium collegium benedix
it et addidit. In manus tuas
fili commendo spiritum meum suscipe
animam tuam dilectam quam inculpa-

tam et illaesam et non terrenam commendo
spiritum meum custodi integrum
illud quod tibi castitate placuit
transfer me ad te ut ubi tu es
meorum viscerum partus sum et ego
tecum habitans. Illic namque talia est
audita. Surge veni dilecta mea
opulentissima in mulieribus pulchra
es tu amica mea et macula non est
in te. Haec beatissima virgo audiens
commendat in manus filii spiritum
suum praesentibus apostolis laetanter si
quidem osculata tabernaculo domini be
nedictione ac castitate et contactu
sacri corporis adimpleta. Tunc
dominus cum multitudine angelorum
descendens animam matris suae as
sumpsit. Tanta enim eius anima
resplenduit ut apostolorum in eam
nullus respicere potuisset. Dixitque
dominus petro. Corpus matris meae
tu cum reliquis sepelite et tribus
diebus illud tum diligentia custo
dite. Ego quippe tunc veniam et
id ad incorruptionem transferam
et illi meam claritate induam
ut id quod accepit est et concepit
pariter conciliantur et concordent.
Unus quod augustinus in quodam
sermone eius sacratissimam assump
tionem insinuat ostendit dicens
Dellissimo corpore frequentes virginis
cuius sacratissime assumptione loqui
subsequentes hoc primo dicamus quod
in scripturis praeterquam quod dominus disci
pulo suo in cruce commendauit
nihil de ea reperitur praeter hoc quod
lucas commemorat in actibus
dicens. Hii omnes erant perseuerantes

vicitauinunt in oratione cum matre
eius. Quod vero de morte quod de eius
assumptione dicendum est, unum scriptura
nihil commendat nisi quod redimi
tate quod convenit virtuti fiat ergo
ipsa virtus auctoritas. Recordata
igitur conditionis humane mortem
illam temporalem subiisse dicitur non me
tuimus; sed si dicimus eam resolutam
in communi putredine vermem atque
cinerem laborandum est si tante
conveniat sanctitati tanteque aule dei
prerogative. Dicimus ergo de utroque
non periti: Pulvis es et in
pulverem ibis. Hanc conditionem car
nis christi evasit quod corruptionem
non sustinuit; excipitur ergo ab illa
sententia generali de virgine suscepta natura
mulieris cui dixit deus: Multiplicabo
erumpnas tuas et in do
lore paries. Erumpnam maria
sustinuit cuius animam gladius
pertransiit; sed sine erumpna genuit
maria ergo et si cruciat erumpnis
eius non cruciatur parturiendo cum
dolore. Excipitur a conbulsa genera
libus quam natura attulit pro
gratia dignitatis. Si igitur dicimus
mortem subiisse nec tamen vinculis
eius retineri unquam in perpetuum eam
si deus voluit integrum matris
sue pudorem virginitatis cur non
voluit matrem incorruptionem a pu
tredinis sue fetore? Numquid non
pertinet ad benignitatem domini ma
tris sue honorem qui legem
solvere non venerat sed adimplere.
Nam enim in vita pre ceteris illam
gratia sua compassione honoravit, prius

est esse eam in morte singulari salu
tatione et gratia speciali honorasse. Pu
tredo et vermis est humane conditionis
obprobrium; ab hoc obprobrio cum ihesus sit
alienus natura marie excipitur quia ihesus
de ea suscepisse probatur. Caro enim ihesu
caro est marie quam super astra tul
erit honoris decus humane nature
et multo magis materne. Si enim
natura matris est filii conveniens est ut sit
filii matris non quantum ad unitatem perso
ne quantum ad unitatem corporis nature.
Si enim potest unitatem facere gratia sine
proprietate specialis nature quanto magis
ubi gratie unitas et corporalis est
specialis nativitatis unitas. Gratie
est ut discipulorum in christo de quibus
dicit ut sint unum sicut et nos.
Et post: Pater volo ut ubi sum ego
et illi sint ibi. Si igitur vult secum
habere illos qui sua hic fide iuncti u
num tum in eo esse iudicantur. Quod ergo
tate censendum est de matre ubi
digna sit haberi nisi in presentia filii.
Quantum igitur intelligo quantum
credo matrem tanta excellentiori gratia
prerogativa a filio honoratam possi
dentem in christo corpus suum quod
genuit glorificatum et sine non
sunt per quos genuit si non adhuc
obviant nec dum perfectam auctori
tatis vere credo quia tanta sanctificatio
dignior est celo quam terre; terrenum si
thalamum celi domini atque tabernacu
lum christi dignum est ibi esse ubi ipse
est tam pretiosum thesaurum. Dignum
magis est celum servare quam terra tantam
integritatem inicio incorruptionis
non putredinis ulla resolutio sequitur.

Illud sacratissimu corp9 in
esca t ditu viuib9 ep sentire
no valeo dicere ut p'melso
quia est maiorem paulo pelliti i
corporibus quem mun9 ep medi
te sp'itu psallere nutrat e9
ei xpi multis vicas ait Vbi e
go su illic et minister mei erit
Si h'et equalis sentencia omn
per fidem et operacionem xpo
ministrantiu q̄to magis ipsa
mater spiritualiter marie absque dubi
o cum ope ministra erant q
hinc in vico gessit primo et
filiu suscepit et fouit et in
presepio reclinauit et fugiens
in egyptum abscondit et omnem
infanciam ei9 prosecuta usque
ad crucem ab ei9 non recessit co
sertatum non potuit et ei9 di
minas non esse credulam que se
non esset hinc non vili scire et
diuinis spiritualite acceptisse
Vn de filij p'state tamq de dei
uirtute no diffides de hac re
vino dixit Vinu no habet
sciens illu hoc potuisse ipse cu
mox surgit miraculo compleuit
se Hec igitur maria fide et
ope xpi ministra sibi no fuit
ubi xpc suos ministros esse
voluit ubi ergo est Et si ibi
fuit nunquam est sine gratia et si esset
gratia nisi equa dei cesura q
reddit unicuique secundum merita
Si merito p omnibus marie
viuenti donata est gratia mor
tua ipsa est minuenda Absit
Si enim omni sanctorum mors est
preciosa multo magis preciosa
sua Cogitandum igitur sancta ma
ria ad eternitatis gaudia esse
susceptam benignitate xpi honora
bilius susceptam ceteris quia
gratia honorauit pre ceteris atque ad
com'unitatem non esse adduc
tam post mortem putredinis
videlicet vermis et pulueris
que sum et omni genuit salua
torem Si elegit diuina voluntas
in' ignium flammas puerorum
vestimenta sua illesa cur
abnuat in matre propria quod ele
git in veste aliena ionam
seruare in ventre ceti incorrup
tu voluit sola est miseria
maiorem incorruptam non sinat
ut Sed sanatos cum daniel
in iniquitatis famel'conu
non suada cum maria tanta dota
meritis dignitatem Hec ergo
cuncta que diximus ea una ser
uare uos cognouimus in integ
ritate ipse uirtute plus gratiam quod
naturam potuisse esse no dubitamus
in9 Ceteris ergo non erit letam
mariam tuam et corpe in pro
filio nec ullam legem corrup
cionis excipiam quia in illa se
cuta est tantum pariendo filiu
dignitatis integritatis cor
rupcio ut sit ex incorrupta
quia tantam perfudit gratia sit inte
gralis viuens quae omni integra
genuit vitam Sic ergo dixi ut
debui pastor xpe te et tu
si vero non ut debui ignosce
xpe tu et tui In ecclesiis

assumpcionis super dictam omnibus solempni-
tatibus solempnior est et ad istam
stacionem portatur ymago saluato-
ris quam lucas ewangelista
depinxit et populus deuote sequitur
cantando. Unde legitur in libro mira-
culorum virginis marie quod cerei quan-
dam in solempnitate ista ibi
fiant a primis vesperis usque ad
secundas lumine igne [illegible]
sed quantitate non minorabantur.
Sed postquam cerei in lampades olei
cessaret et deuocio non longe
non miraculo [illegible] Sicut
Sicut legitur de illo ipso quod balsa-
mum quod mittebat [illegible]
altare sancti petri [illegible] in de-
narios conuertebatur vna cum in
die festo dicto ipso in ecclesia beati
petri pateret intimus solus ipsa
intrare nequiuit in hac ecclesiam
sancti petri tandem recognoscens
quod egerat uel tractaret valens
pre [illegible] contritionem ad tuum
refugit marie presidium [illegible]
quatenus voti compotes quod si cum
filio et apostolo reconciliaret per
[illegible] horas eius deuote
diceret et ad idem alios hortare-
tur [illegible] ecclesiam [illegible] ingre-
dit et a fidelibus marie lau-
dibus clericus voti adimplet [illegible]
Ideo ipse in die resurrectionis
christi domini in ecclesia sancte marie diuina
celebraret et ad oblacionem
fideles accederent ex osculo
cuius dei in licis vehemens
[illegible] surrexit. Longinquus
vir dei ad visum sepissime

scandalisare manum osculare
ea die prohibuit et a sequenti
[illegible] populi existeret quod
diu pontifex a diuinis cessaret
sine abstineret ille duplici
pudore perfusus ad mariam ex
intimo corde quatenus sue se gra-
cie commendans. Astat ei imo ma-
gistra verum inferiorum medela
delicatis manibus suis pape
manus formam pristinam restituens
iubet ut cum illa filio sacrificium
laudis offerret nec osculari
eis graciam omnibus prodiret ma-
num ostendit ad laudem virginis
omnes inuitat. Visio elysabeth
ancille dei in cenobio sconau-
giensi de resurrectione beate
marie virginis quodam tempore quo
octauam assumpcionis domine nostre
celebrant ecclesia in hora diuini
sacrificii fuit in extasi mens
elysabeth et ei apparuit suo
more consolatrix regina celorum
tunc sicut ab vno ex senioribus
cenobii elysabeth premonita
fuerat rogauit illam ut dignaretur
eos certificare dignaretur utrum
solo spiritu assumpta esset in celum
an etiam carne. Hoc autem ideo
dicebat quia in libris patrum
dubie scriptum inuenitur et dixit
ei. Quod adhuc nescis nondum scire po-
tes futurum est ut per te hoc
reueletur. Ipsam autem toto
illo anno nichil aliud de hoc
vel de angelo qui ei erat fa-
miliaris vel ab ipsa quia custo-
dis ei apparuit [illegible] interrogare

audebat. Innuit autem ei filius ille
qui ad hanc visitationem eam hor-
tabatur istas orationes quibus impe-
traret ab eo revelationem responso
dato ei. Itaque evoluto anno
secundo adesset festivitas assump-
tionis eius languebat ex taedio
dierum malorum et ubi erat iam
in lecto stratum de his eam certifica-
vit dicens. Itaque in eo die quo
nunc celebratur eius assumptio
de hac vita migravit quadrage-
simo autem die post illum hoc est nono
kalendas octobris surrexit a
mortuis et celos corporaliter
ascendit. Adiecit eam dicens
Et priores qui solempnitatem as-
sumptionis eius statuerunt in ecclesia
celebrari nullam certitudinem
corporalis assumptionis eius habebant
ideoque diem dormitionis eius so-
lempnem fecerunt diem quam et
assumptionis appellaverunt quia
et carne eam assumptam dubitare
credebant. Itaque ad hanc omnes
devota mente confugiamus et
devotionem ei in isto festo spe-
cialiter offeramus ut cum filio eius
et ipsa et sanctorum angelorum
choris vitam eternam percipi-
amus. Amen.

Constantino augusto
et Licinio augus-
ti filio consulibus ac ex sorore
nepote quater consulibus facta est
congregatio iudeorum et paganorum
in urbe Roma in qua duode-
cim principes erant episcopi quadra-
ginta quattuor iudeorum vero
doctores centum viginti in qua
erant principes disputationis
duodecim. Tunc cum dixissent
duodecim debere apte paganorum
elegi qui contra duodecim iudeo-
rum in conflictu assisterent obsti-
tit Silvester dicens. Non in multi-
tudine hominum se confidere sed sola
dei potentia plurime. Itaque quod
contra me solus cum duodecim certe
singulos tam testimoniis veteris
novi legis quam signo miraculi
quod factum in resuscitatione thau-
ri ab episcopo vincens omnes uni-
ce omnibus appellavit dominum
nostrum Ihesum Christum verum deum verum
dei filium verum esse atque religionis
christiane credidisse fidem. Itaque in asser-
tione fidei et exhibitione veritatis
ecclesia triumphante augusta le-
tatis aulicis abiectis regia-
libus indumentis in conspectu
omnium genua sancti Silvestri de-
osculabatur longamque penitentie
dam perabat ceterisque ipso mini-
strationes et obsequiis corporibus
sunt consilii. Tunc vero nimia
dei potentia videns augustum
cum militibus et toto illo convi-
tu augusta assurgere et ad
unitatem eius festinavit len-
ta tripudiare et in voce exul-
tationis per tantam horam spacia
proclamavit. Verus deus et ve-
rus dei filius dominus Ihesus Christus. Post-
ea vero ubi regina vidit
provolutam pedibus plenas gau-
dio fudit lacrimas cumque tam
digna penitentia ceterum

manum eius et elevavit. Surge
ancilla et vide et inclina
aurem tuam et obliviscere populum
tuum et domum patris tui et con-
cupiscet rex decorem tuum quoniam
ipse est dominus deus tuus. Mox surge-
te dimissoque velo ad vocem
Christi atque invitante deo nunc
nomen tuum. Ac illa dato nomine
ad vocem fidelium sacrosanctam bap-
tismatis undam intravit, satha-
ne abrenunciavit et continuo
Christum induta a sacro fonte descen-
dit. Baptizata autem est in Christi
nomine die sancto pasche inter-
ante mensis marcii cum nepoti-
bus suis Constantini augusti fi-
liis et cum omnibus qui affuerant tam
virorum quam gentilium amplius quam
quinque milia deo omnipotenti gratias
agentes in die eius resurrectio-
nis ad divinas laudes omne genus
secum in hac unanimiter intonantes:
Hec est dies quam fecit dominus, ex-
ultemus et letemur in ea. Ab illo
namque die cepit ab omni populo Romano
magnificari nomen domini nostri
Ihesu Christi.

Apud Prenestinam civitatem
miliario ab urbe tricesimo
tertio natalis sancti Agapiti mar-
tiris sub Aureliano imperatore
et preside Antiocho. Cum esset
puer annorum quindecim timens
deum et amore Christi nimio fer-
veret, cibis suis rebus et seculo
renunciavit et soli Christo servire
instituit. Mox cum cotidie in
Christi doctrina permaneret nunciatum
est sacrilego regi Antiocho et iussit
beatum Agapitum capitali dirigi ad
eum. Audio te et video te puerum
esse et cuius sis melius nescio. Atque
de et sacrifica te plaudendo fac
deo Iovi ne incidas in mortem.
Beatus Agapitus respondit: Iudex
meus deus est et a cuius dilectione me
neque minis neque blandimentis
avertere poteris. Ego enim meipsum ob-
tuli illi deo omnipotenti in sacrificium.
Tunc iratus rex iussit eum cum
nervis crudis diu cedi. Tunc An-
tiochus rex iussit eum presidi Pre-
nestine dicens: Nisi Agapitus sacri-
ficaverit diversis inficiatur tormen-
tis. Tunc preses ipso non consentiente
eum in durissimo atque obscurissimo
carcere recludit et per quatuor dies
omnem cibum negavit. Inde de
carcere eductus et exhibitus
preses prunas ardentes super caput
eius poni iussit et cum gratias deo
nostro Agapitus ageret, post hec tor-
mentum flagellis est cesus et post
hec est nudus capite suspensus
deorsum vero atro subter fumo fetido.
Et cum dixisset presidi: Sapientia tua
et vanitas tua in fumo laborat.
Item flagellis ceditur et quatuor sibi
milites succedentibus. Preses vero in-
dignationes in hiis tormentis
iussit aquam calidam super ventrem
eius mitti et dum hec misteria dya-
boli agerent, dixit Agapitus:
Vos aquam calidam ad ventrem meum
misistis, videtur enim michi quasi frigi-
dam aquam immisisse quia dominus meus
Christus propter quem ego ista patior refrige-

rum in prostravit. Hoc viso preses
iussit eius confringi maxillas et
dixit ei: Nescis tu quia talibus et
indisciplinate loqueris. Respondit
beatus agapitus: Tot tormenta
que sunt in terris in me compleantur
quia magnum habeo premium dei qui
me confortat et fuit clarior cor
horem vestrum. Tunc dux a
gapitum preses tendit de tribu
nali suo. Tunc levaverunt eum
ministri sui de terra et eum in lectum
posuerunt et servientes dei venire
in infirmitate dixit nuntiis suis:
Currite cito tribunicie michi
mileum sunt dii nostri quos tu colis
mus. Sed deus agapiti magnus et
eternus est et quod fecit in preiudicium
hoc tempore. Et cum hec dixisset
preses tunc animam emisit post
modicum. Videntes autem ministri
eius quod factum est de preside nuntia
verunt imperatori. Tunc iussit
imperator agapitum leonibus
subici. Ad quem duo leones missi
fuissent venerunt sed ille cum
omni mansuetudine et humilia
verunt se ad pedes beati aga
piti martiris et ad lambendum
se inclinaverunt. Videntes autem
populi admirati sunt dicentes:
Vere non est alius deus nisi quem
colit agapitus. Statim multi
paganorum crediderunt deo per
doctrinam agapiti et baptiza
bantur. Hoc videntes fideles
ministri tulerunt sanctum inventum
de medio et venerunt contra
civitatem prenestinam ubi due

sunt columbe et ibi genu posito
in oratione eum percusserunt gla
dio sub die quartodecimo kalen
septembris. Venerunt autem christiani
nocte et tulerunt corpus eius
et posuerunt cum uno miliario a
civitate in agrum sarcopha
go novo iuxta dei ibi invento.

Beatus magnus iuvenis
cuius parentibus eius filius
in apulie partibus natus
fuit. Parentes dum adhuc essent
pagani adeo pauperes erant
ut nec haberent unius diei
victum et cum filius eorum magnus
cepisset parentes eum monuerunt
dicentes: Vade fili et fac opus
mercenarii et pasce oves ut
sit habeamus huiusmodi victum. Tunc ille
cum flente per viam reperit
eum angelus domini et dixit ei: Quid
quod video te plorantem? Nunc ergo
tolle quod dominus tibi transmisit et
dedit ei pondera auri decem.
Beatus magnus rursus ad patrem
gaudens dixit: Ecce dominus hoc
nobis donavit. Tunc beatus mag
nus dixit patri suo: Vade et
in oves compara ad pascendum
et dum emisset centum oves ce
pit eas pascere. Crescebant
autem oves valde ita ut de
viginti octo ovibus fierent
mille. Beatus magnus cum ad
huc esset paganus de tonsu
ra omnium lanam saccos imple
vit et per noctem ad civitatem
deportavit et pauperibus
erogavit viduis et orphanis

erogauit et precepit ut nemini
diceret s; q̄a dn̄s eis donauit
Alio q̄ue descēderet eo ad ciui
tate dū ageret dies festus dn̄i
apparuit ei angl's di i solitudīe
hōis qui dixit ei i domū cui
dam sc̄i et ubi vi noīe ī recepta
qui eū cū oī diligentia bapti
sauit et in ipa hora pr e
misit sp̄m que cū oī dilige
cia sepeliuit Tūc bt̄s mag
nus oīa pris sui pdia vedi
dit et paupib' dist'buit
et dū hec faceret fama eius
per totā peruenit apuliā
Tūc vnus di qz volebat s'
sacerdotē eū eligē vniūsus
pp̄ls clamabat ad eū ut
sc̄m ageret eis eparatū illuo
accepto oēs ppli de salute
eius depcabat' In illo tpe
dū gētiles diūsis penis
xp̄ianos puniret bt̄s mag
nus tētus ē a cōsule seue
rino Paganī inito cōsilio
btm̄ magnū īducebāt ubi
ydolis imolabāt tūc int'
euntē eo teplū oīa sculptī
lia ydolorū ad pedes eī' ce
ciderunt et nullitas qn eo
eūnt extra sz Tūc btūs
mag [illegible] per totā nocte la
borās cū solitudine confregit
ipm̄ vo auctorē igne qui
totus aureus erat con
nuit [illegible] ad dnm̄
ter ei sc̄m angelum mitteret
qui eū de carcere educeret
Adhuc eo orāte erat āgl's

dn̄i veit et dixit ad eū Colli
ge totū aurū in palliū tuū &
paupib' viduis et orphanis
distribue et dū hoc sc̄m fuisz
btūs magn' voluit romā ue
ad cōfessione aplor petri et
pauli et ī'scenit p' eduū in
q̄dā ciuitate in scō ianuario
qui cuā pro xp̄o martirisat'
est veiens ad eū in ea nocte
angl's dixit ei ut sequeretur
eū et cū ingressus esset ciuitate
occurrit ei dyab' in simlitudine
hōis et dixit ad eū Ego su
hō viator et veio tecū Angl's
dn̄i recessit a bt̄o magno ut
placet cōsilii pugnaret cū dyab'
Btūs magn' sensit in sp̄u
sc̄o qz dyab' esset rogauit dnm̄
ut eū eriperet de manu dyab'
li. Et ubi orauit apparuit ei āgl's
dn̄i et fugauit dyab'm Cū ad
peruenisset ad locū ubi hiemus
erat bt̄s magn' fuit ibi flu
uius et nullus ad cūsmeādū loc'
nec aliqd̄ nauigiū tūc āgl's
dn̄i precepit ei ut intraret cū
eo pedib' fluuiū et dū sic
sisset peruenerit ad locū
mansionis et dixit ei magn
ne precepit tē ds oipotēs ne
in illo sc̄o loco hites quia
inletia fiet per te in illo loco
sc̄m' est dn̄s Statimqz an
gl's dn̄i receptus ē in celū
Tūc bt̄s magn' cepit qz
paup sedē an fores ecclie
et ppli interrogātes eū de
qua regione illuc venisset

ille nil respondit. Cum autem ibi
puer nomine paternus haberet cum
vidisset sanctum magnum recorda
tus est quod illi dominus per visum reue
lauerat dicens: Inuita ad te
hominem sanctum et virum sacerdotem
de terra longinqua per eum veni
es inter choros angelorum et
sanctorum in celo. Tunc paternus
duxit eum in domum suam. Erat
autem ibi eo tempore quedam mulier que
annis quinque non poterat filios
habere venit ad eius pedibus eius
prouoluta deprecabatur eum dicens:
Ignosce malis meis et
miserere mihi peccatrici. Postquam
dixerat beatus magnus aquam mu
lieris benedixit eam que alio anno
cum filio venit ad beatum mag
num benedicens dominum. Erat tamen
quedam patricii uxor nobilis valde
venit et cum filiorum suorum sani
tatem petiit a beato magno quos
statim eius vestes benedixit o
leum et dedit mulieri unum cor
ut singulorum corpora perungeret
quo facto statim sani facti sunt et
diuulgatum est hoc per totam terram.
Erat autem ibi quedam mulier que vi
ginti annis ceca permanserat
que adducta est ad beatum mag
num et ab eo illuminata est. Erat
quedam formosissima mulieris
nomine messias habens tale
dedecus ut nec manibus nec
pedibus ullam rem posset te
nere et mulierum manus et pe
des morsibus amputauerat
ductus est ad beatum magnum

et cum vidisset eum statim iussit
eum solui et adiuratus per nomen
domini nostri ihesu christi exiuit demo
nium quem iuuenis possidebat. Tunc
iuuenis cepit gratias agere deo
et etiam alia multa miracula per
illum fecit dominus. Tempore decii et
valeriani dum persecutio ageretur
paganorum fama beati magni ve
nit ad imperatorem et armatos
duos cum quinquaginta milites misit qui
beatum magnum interficerent. Cum
tres vero milites apprehenderunt
eum et variis tribulationibus
interfecerunt. Audiens hoc beatus
paternus tulit corpus magni
martiris et sepeliuit. Passus
est autem xviii kalendas septembris.

Bernardus in burgundia
castro fontanis ex no
bilibus valde ac religio
sis parentibus ortus est. Cuius pa
ter celinus miles seculo stren
nuus nec minus deo religiosus
fuit; mater vero aaleth nuncupa
ta est. Hec septem filios genuit
sex mares et feminam unam. Ma
res autem monachos futuros, feminam
sanctimonialem. Mox autem et pri
mum filium ediderat manibus propriis
deo offerebat. Alienis propterea uberibus
ipsos nutriri refugiebat, quasi
cum lacte materno materni quodam
modo boni infunderet eis naturam.
Cum autem creuissent, quamdiu sub
manu eius erant heremo ma
gis quam curie nutriebat, cibis
grossioribus pascens eos et
gibus ipsi continuo ad heremum

rus imminere eos. Cum igitur tantum filium scilicet bernardum adhuc gestaret in utero vidit somnium presagium futurorum catellum scilicet totum candidum totum in dorso rubicundum et latrantem in utero se habere. Quod cum cuidam viro dei exposuisset Ille prophetica voce respondit. Optimi catuli mater eris qui domus dei custos futurus magnos contra inimicos daturus latratus erit enim predicator egregius et multos medicinalis lingue gratia curaturus. Cum autem bernardus adhuc parvulus esset et gravi dolore capitis egrotaret veniente ad se muliercula ut dolorem suum carminibus mitigaret cum indignatione nimia exclamans repulit. Ut autem pueri sancti bono zelo misericordia dei non defuit sed continuo surgens liberatum se esse cognovit.

In sacratissima nativitatis dominice nocte cum puer bernardus matutinale officium in ecclesia expectaret et qua hora noctis christus natus fuisset scire cuperet apparuit ei puerulus ihesus quasi iterum ante oculos suos ex utero matris nascens. Unde quamdiu vixit hanc fuisse horam nativitatis dominice sibi putavit. Ab illa hora in his que ad illud pertinet sacramentum et sensus ei profundior et sermo copiosior datus est. Unde et postmodum in laudem genitricis et geniti inter ipsa suorum tractatuum initia insigne opusculum edidit in quo illam lectionem evangelicam Missus est angelus gabriel explanavit. Videns hostis antiquus propositum pueri tam salubre eius castitatis proposito invidit multosque laqueos opposuit. Cum enim aliquando in quandam feminam oculos defixisset aliquamdiu continuo de seipso erubescens in semetipsum severissimus ultor insurgit et in stagnum gelidarum aquarum insiliens tamdiu ibi permansit donec pene exsanguis effectus per gratiam dei a calore carnalis concupiscentie totus refrixit. Circa idem tempus instinctu demonis puella quedam in lectum dormientis se nudam misit. Quam ille sentiens cum omni pace et silentio partem lectuli quam occupaverat cessit et in latus aliud se convertens dormivit. Misera vero illa aliquamdiu sustinens et expectans deinde palpans et stimulans novissime cum immobilis ipse persisteret illa licet impudentissima erubuit et horrore ingenti atque admiratione perfusa surgens aufugit. Dum iterum in domum cuiusdam matrone hospitatus fuisset illa adolescentem aspectu decorum considerans vehementer in concupiscentiam eius exarsit. Cum autem seorsum illi lectum sterni fecisset ipsa impudenter et silenter de nocte surgens ad eum accessit. Quam ille sentiens protinus exclamavit latrones

latrones. Ad quam vocem mulier fugit, familia surgit, lucerna accenditur, latro queritur sed minime invenitur. Ad lectulos singuli redeunt, quiescentibus cunctis, sed nec illa misera quiescit, iterum exurgit, Bernardi lectum petit. Sed ille latrones latrones iterum clamavit, latro nec queritur sed nec ipsa ab eo qui solus noverat publicatur. Usque tercio ipsa mulier sic repulsa vix tandem metu vel desperatione victa cessavit. Sequenti autem die iter agentes arguentes eum socii quid sibi tociens latrones sompniaverat proponebant, quibus ille ait: Vere in hac nocte insidias sum perpessus latronis, quia hospita nitebatur mihi auferre thesaurum irrecuperabilem castitatis. Perpendens igitur non esse tutum cohabitare serpenti, fugam cepit meditari et ordinem Cisterciensem intrare cogitavit. Quod cum fratres eius cognovissent et eum ab hoc proposito modis omnibus prohiberent, tantam ei gratiam dominus contulit ut non solum ipse a conversione prohiberetur, sed omnes fratres suos et multos alios ad religionem domino lucraretur. Gerardus tamen frater eius miles strenuus hec fratris verba vana putabat et eius omnino monita repellebat. Tunc Bernardus fide iam ignitus et fraterne caritatis zelo nimis inmodum

exestuans: Scio, inquit, frater mi, scio, sola vexatio intellectum dabit auditui. Digitumque lateri eius apponens: Veniet, inquit, dies et cito veniet quando lancea latus hoc perforabit et ad cor tuum consilio quod abicis viam dabit. Post paucos dies Gerardus ab inimicis capitur et in loco quo frater digitum posuerat infixa lancea captus est et in custodia vinculatur. Ad quem Bernardus veniens, cum sibi loqui non permitteretur, ad eum exclamavit: Scio, frater Gerarde, quod in proximo ituri sumus et monasterium intraturi. Eadem nocte compedes de eius pedibus ceciderunt et ostio ei aperto letus aufugit. Indicatque fratri se mutasse propositum et se velle monachum. Anno ab incarnatione domini millesimo centesimo duodecimo a constitucione domus Cisterciensis quindecimo servus dei Bernardus annos natus circiter viginti duo cum sociis amplius quam triginta ordinem Cisterciensem est. Cum autem Bernardus cum fratribus suis de domo paterna egrederetur, Guido primogenitus videns Nivardum fratrem suum minimum puerum in platea ludere cum pueris: Eya, inquit, frater Nivarde, ad te solum respicit omnis terra possessionis nostre. Cui non pueriliter puer respondit: Vos ergo celum habebitis et mihi terram solummodo relinquitis? Non ex equo divisio hec facta est. Modico igitur tempore cum

pre immensitate sed fides pro modulo
sentiendus est. Igitur ingressus or-
dinem famulus dei bernardus ita
totus est in spiritum absortus et
deo totaliter occupatus ut nichil non
sensibus corporis uteretur. Iam
quippe annum in cella noviciorum
exegerat et adhuc an domus
testitudinem haberet ignorabat.
Multo tempore etiam intrans et ex-
iens in capite ubi tres erant
unam tantum putabat esse fenestram.
Abbas autem cisterciensis fratres ad
edificandum domum clarevalle
cum misisset et eis bernardum
in abbatem prefecisset, quam multo ibidem
tempore in paupertate degebat
et pulmenta sepius ex foliis
fagi conficiebat. Vigilabat
autem servus dei ultra humanam possi-
bilitatem, nullum enim tempus se ma-
gis perdere conqueri solebat quam quo
dormiret ydoneam satis re-
putans comparacionem sompni et
mortis ut sint dormientes
Unde etiam si quem stertentem
audiret seu minus composite
iacentem videret pacienter vix ferre
poterat et carnaliter seu seculariter eum
dormire causabatur. Ad comeden-
dum vero aliquando trahebatur volup-
tate appetitus sed solo timore
defectus. Sic accedebat ad su-
mendum cibum quasi ad tormentum.
Ad cibum semper quod comederat pe-
sare solitus erat. Si quando vel ad
modicum mensuram solitam exces-
sisse se deprehenderit, nequaquam
abire non paciebatur. Sic gule
illecebras edomuit ut ipsam
quoque saporum discretionem ex magna
parte perdiderit. Nam et oleum sibi propinatum
per errorem sibi propinatum bibit et
penitus ignoravit. Nec prius
illud est cognitum donec quidam labia
eius mirarentur inuncta. Sanguinem vero
sic crudum per errorem sibi oblatum
pro butiro multis diebus noscitur
comedisse. Solam autem aquam sibi sapere
dicebat eo quod dum sumeret fauces
et guttur ei refrigeraret. Nam
quod in scripturis didicerat maxime
in silvis et in agris meditando
et orando se suscepisse fatebatur
et nullos aliquando se
magistros habuisse nisi quercus
et fagos inter amicos dicere
solebat. Denique confessus est
aliquando meditanti vel oran-
ti sacram omnem velud
suppositam vel expositam
sibi apparuisse scripturam.
In vestibus eius semper paupertas
erat, sordes numquam. Nimium tamen
uniforme indutos tedebat aut
negligentes aut insanienter apud
se gloriantes aut foris humanam
gloriam affectantes. Dubium
illud in ore eius frequens semper
in corde, qui hoc facit quod nemo
omnes mirantur. Unde et cilicium plu-
ribus annis portavit quamdiu
occultum esse potuit, sed ubi hoc
cognitum esse sensit continuo
illud abiciens ad communia se convertit.
Risum sic risit ut non potius
ad ridendum quam ad reprimendum
sibi vim facere oporteret et

risum magis stimulum adhibe
quam frenum. Tunc ait paneticus ge
nus solutus erat dicens tempus sibi
esse ad liberorum inopias ad dampna
rerum ad corporis lesionem. Porro ac
cinas qui solus domum remanse
rat ad monasterium venit et ibidem
post aliquod tempus in senectute bona
decessit. Soror autem eius seculo imp
licata cum in diviciis et deliciis seculi
pudicitie [illegible] vite fratres suos
ad monasterium visitaturus acces
sit. Cumque venisset cum comitatu et
apparatu superbo ille autem tamquam
rete diaboli eam ad animas capien
das abhorruit nec ad videndum
eam aliquis eorum exire consensit.
Videns illa quod nullus fratrum occurre
ret sed ab uno eorum qui tunc
portarius fuerat [illegible] involutum
diceret tota in lacrimis
resoluta. Et si peccatrix
sum inquit pro talibus Christus mortuus
est et quia me peccatricem sentio ideo
eorum consilium et colloquium bonorum
requiro et si despicit frater meus
carnem meam ne despiciat
servus dei animam meam veniat
et precipiat ut quicquid preceperit
adimplebo. Statim quoque promissio
ne tenens exiit ad eam cum fratribus
suis et quia eam a viro separare
non poterat primo ei omnem mun
di gloriam interdixit et formam
vivendi imitandam eidem indicans
eam dimisit. Illa vero rediens
ita se prebere [illegible] ut in
medio seculi vitam duceret here
miticam et ab omni seculo prorsus

se faceret alienam. Tandem post bis
senos annos virum suum vivum et ab ipso
absoluta in monasterium intravit.
Infirmatus aliquando vir dei cum extre
mum iam spiritum trahere videretur et ince
tellectu mentis sive [illegible] tribunal
dei visus est presentari. Affuit autem et
sathan ex adverso improbis eum ac
cusationibus [illegible] pulsans. Ubi vero
ille omnia finem posuit et viro
dei pro sua parte fuit dicendum
nichil veritus ait.
Fateor non sum dignus ego nec
propriis possum meritis regnum ob
tinere celorum. Ceterum duplici
iure illud obtinens dominus meus
hereditate scilicet patris et merito
passionis. Altero ipse contentus
alterum ipse michi donat ex cuius
dono iure illud michi vendico.
Quo confusus inimicus in hoc
verbo [illegible] ille solutus
est vir dei in se rursus est. Tanta
autem abstinentia labore et vigi
liis corpus suum attriverat ut qui
[illegible] et fere continua egritudine
languens vix [illegible] posset.
Tandem beatus bernardus morti
feliciter appropinquans cum fratribus
suis. Tria vobis observanda re
linquo que in stadio presentis vite
quoad cucurri [illegible] me pro
viribus observasse recolo. Scan
dalum facere nolui et si aliquod
incidit sedavi ut potui. Ani
mus [illegible] sensui meo quam alterius
credidi. Lesus de ledente numquam
expetii vindictam. Ecce caritatem
humilitatem patientiam vobis

relinquens. Deniq[ue] postq[uam] multa mira
cula perfecisset et centum quadraginta
monasteria construxisset multos li
bros et tractatus compilasset
consummans vite sue dieb[us] in
tra sexaginta tres annos. Anno
domini millesimo centesimo quadrage
simo tercio inter manus filiorum ob
dormiuit in domino. Post obitum suum
miraculis gloriam suam manifestauit.
Cuidam enim abbati in quodam
monasterio apparuit et ut sequeretur
admonuit. Quem cum sequeretur dixit
ei vir dei. Ecce ad montem lybani
venimus et tu hic manebis
ego autem illum ascendam. Interroga
tus ab eo ad quid vellet ascendere
Inquit. Volo discere. Miratus ille
Quid inquit vis discere pater quem
nullum credimus esse sedium. Et ille
Nulla hic scientia nulla virginum
sursum sine plenitudo sursum vo
noticia veritatis et in hiis verbis
disparuit. Ille autem diem notauit
et tunc virum dei bernardum de
corpore migrasse inuenit. Multa
autem alia et pene innumerabilia mi
racula deus per seruum suum operatus est.

Rome vero ostensi nati
tas sci thymothei martiris
in cimiterio eodem. Hic
ab antiochia veniens et xpm
publice predicaret tempore persecutio
nis hospicio siluester papa
adhuc iuuenis eum suscepit
quod facere ipsi pontifices formi
dabant. Nam tymotheus enim
per annum vnum et menses tres
verbum vite instanter predicaret
infidelesque ad fidem conuerteret dignus
martirio tentus est a paganis et pre
ductus est tarquinio prefecto urbis
sub nerone imperatore. Qui cum tor
mentis plagarum afflictus et
grauiter puniretur et calce viua
eius plage aspergerentur et ipse in
ipsis deo gracias ageret duo angeli
sibi astiterunt dicentes. Erige
caput in celum aspiciensque in
dit celos apertos et xpm co
ronam gemmatam tenentem et
dicentem sibi. Istam coronam de ma
nu mea accipies. Quod quidam
vir apollinaris nomine videns
sacrum baptisma suscepit et
postmodum thymotheus longa
carceris custodia maceratus
est cum predictus sacrificare nolu
isset. Jam tunc quia nullis suppli
ciis attrectaretur mox homines
in confessione domini perseuerans
cum predicto apollonario decollatus
est circa annos domini lvii.

Ipso die natiuitas sci symphoriani
in in urbe augustudunensi
cum enim adolescens omnium morum
grauitate pollebat quia seniorum
vrbem antiquitate inter sin
gulos paganum festum veneris
celebraretur et statuam ante
currum preferrent deficient symphoria
nus affuit et compellens sacri
ficare dixit credidit et carcerem
mancipatur. Nam pro celesti
patria nulla formidabat tormen
ta. Cum igitur eductus esset de car
cere et ad immolandum deos cogeret
ur et nulla munera suscipiens

ab Eradio gladiatori per Aurelia-
num imperatorem qui milites Christi martirio
coronari fecit ad Augustu-
dunensem urbem missus quem Eradi-
dum Corinthia civitate resideret
de christianis perdendis sollicitus
adesset tunc ibi quendam etiam Sim-
phorianum militem ad deos immo-
lacionem cum diceret Symphorianus
Deus meus novit remunerare
merita ita novit punire
peccata vitam quam Christo sumimus solu-
tam ex debito solvimus ex
voto sancti penitudo est sub
compendio moriturum timuisse. Igitur
inimica vita sicut mellis per-
mixta dulcedine male credulis
mentibus venena propinat
cupiditas vestra omnia habendo nihil
possidet quia demoniacis artibus
occupatam nulli lucri cautela
detinetur in compedibus omnia gau-
dia vestra cum ceperint splendere
et vale frangitur. Igitur indig-
natus ira commotus datam sen-
tentiam mandat ut Symphorianus
occidatur. Qui cum ad locum duce-
retur mater eius de muro exclamans
ait: O nate nate memento
vite eterne sursum aspice et
regnantem in celo intuere tibi
vita non tollitur sed in melius com-
mutatur. Qui gladio decollatus
a christianis corpus eius honorifice
est sepultum ad cuius tumu-
lum multa miracula fiebant
ut etiam a paganis in maxi-
mo honore haberetur. Gregorius
episcopus turonensis dicit quod de

loco ubi sanguis eius effusus est
quidam christianus tres lapillos sangui-
ne aspersos sustulit et in capsa
argentea ligneis tabulis cir-
cumsepta collocavit. Quam cum in
quodam castro collocasset et illud
castrum omnino incendium consumpsisset
de medio ignis capsa sana
et integra est educta. Passus
est igitur circa annos domini cc lxx.

Apollinaris vero cum vidisset
angelos loquentes cum Ti-
motheo procidens ad pe-
des eius dixit ei: Domine Timothee
ora pro me ego enim libentissime
moriar pro nomine Christi quia vidi
tecum loquentes viros splendidis-
simos et dum tecum loquerentur
magis lumina dei vidi illos resplenden-
tes in celo. Tunc preses ut vidit
se in omnibus esse confusum dixit
[illegible] Apollinaris afferte
ac in plumbum bulliens et effun-
dite in os ipsius ut non talia
verba loquatur. Et cum allatum esset
plumbum bulliens et misisset
bulliens in os eius factum est fri-
gidum tamquam glacies. Videns
autem hoc miraculo multitudo mag-
na credidit in nomine domini nostri
Jhesu Christi. Tunc preses iracundia
plenus et confusione dixit: Du-
cite illos in carcerem usque dum
ego pertractem quo supplicio
interficiantur. Cum autem ducerentur
plurima turba sequebatur eos flen-
tes et dicentes: O iniustum
iudicium quod in civitate ista fit.
Perducti vero in carcere illa

erant circa eos desiderantes co
solari a s(an)c(t)o thymotheo. Ipsa aut(em)
nocte adducit q(ue)dam p(res)b(ite)r no(m)i(n)e
mauri(cius) q(ui) cu(m) multitudine
ho(m)i(num) baptisauit in no(m)i(n)e
d(omi)ni ih(es)u xp(ist)i. Apollinaris v(er)o
cu(m) baptisaret vidit celos ap(er)
tos et audiuit angelum dice(n)
te(m) s(ibi). Felix es apollinaris
q(ui) co(n)didisti b(e)n(e) o(mn)es q(ui) vincti sunt
q(ui) ad(huc) in (car)cere puniuntur es
c(on)iunx e(ni)m in hac nocte bap
tisatus fuit crastina die in
paradiso suscipie(n)t. Hoc au(tem) o(mn)es
qui ibide(m) aderant audierunt
et genua flectentes dixerunt
Parce nob(is) d(omi)ne d(eu)s n(oste)r q(uia) p(er) ista
insidiam hiis q(ui) diligunt
nome(n) tuu(m). Altera au(tem) die ius
sit p(re)ses adduci an(te) tribunal
suu(m) eos tib(i) adstantib(us) ait illis p(re)ses
dixit. Stulti ho(m)i(n)es q(ui)s vos
seduxit ut c(re)datis in ho(m)ine(m)
crucifixu(m) qui sub pontio pylato
[illegible] p(ro)cessus e(st) nouissime mortu(us)
[illegible] asserit. Aut illi r(espon)de
runt dicentes Audiuimus i(n) hac
nocte angelum d(e)i loq(ue)nte(m) cu(m) s(an)c(t)is
q(uo)s tu tenes in carcere q(ui) angeli
dixerunt nos hodie ituros
e(ss)e in paradisu(m) et accepturos
coronas q(uas) o(cu)li tui vide(re) n(on)
valebu(n)t. P(re)ses v(er)o iracundia
plen(us) singulos decollari iubet
et p(ro)p(ter)ea duce(re)nt ext(ra) ciuitate(m)
signauerunt se signaculo xp(ist)i et sic
martirisati sunt c(on)fite(n)tes patre(m)
et filiu(m) et sp(iritu)m s(an)c(tu)m. Fuerunt
aut(em) o(mn)es qui decollati sunt sexa

ginta die septima kalen(das) sep
tembris. Altera au(tem) die p(ro)cedens
p(re)ses sedit pro tribunali s(an)c(t)um
v(er)o tymotheu(m) et apollinare(m)
adduci p(re)cepit adstantibus
aut illis ait ad eos p(re)ses
Infelicissimi ho(m)i(nes) c(on)se(n)tite
p(re)ceptis imperator(um) et adora
te d(e)os q(uo)s ip(s)i adorant. Ty
motheus et apollinaris
dixerunt. Nos demones n(on)
adoramus nisi solu(m) d(omi)n(u)m
n(ost)r(u)m ih(es)u(m) xp(istu)m qui e(st) deus
viuus et verus ip(su)m oportet
nos c(on)fiteri. Tu ergo ne p(er)
mittas [illegible] tuis sep(ar)are nos
a caritate xp(ist)i et a regno dei
sed au(tem) e(st) notu(m) sit q(uod) q(uo)s h(ab)eri
nos putas mortificare tu
viuificamus sicut illi q(ui) hest(er)
no die m(ar)tires facti sunt viuunt in
celo cu(m) v(er)o p(er)tinet ih(es)u xp(ist)i
vltio passio. Iratus q(ue) p(re)ses
dixit. Istos si n(on) mortifica
uero alii nulli ad ista(m) secta(m)
noua(m) venturi sunt. Sic dedit
adulis eos sentencia(m) ut gla
dio interficerent. Illi aut(em) cum
magna fiducia p(er)ducti s(un)t ext(ra)
ciuitate(m) in via q(ue) appellat(ur)
cesarea in loco qui dicitur
d(icitu)r ibiq(ue) martirizati sunt
sub die decima kalen(das) septe(m)
b(ri)s et coronati sunt ab angelis
et vox audita e(st) dicens. Ve
nite tymothee et apollinaris
dilectissimi mei et o(mn)es q(ui) vob(iscu)m
q(ui)a mirabilia meruistis
p(ro) malis v(est)ris q(uo)s obtulistis

pro noie meo. Et facto hoc que
madmodum in lampade psidi
stancia ratulus igne de celo des
cendit et nobis videntibus igni
sus est in lumine eius dextro
et demone arreptus ultima
morte vitam finiunt. Corpa
vo scorum sepulta sunt tertio
die vndecimo kalen septembris.
Eusebius quidam vir et ipse
per verbum ipsorum credidit. Ba
silicam ipsorum illis basilicam in
qua inclusi sunt et in medio os
tenderunt cecus visum claudus
gressum et quicumque demonis vexaba
tur curati sunt in nomine domini nostri
ihu xpi cui est vobis gloria et ho
nor et imperium in secula seculorum amen.

Cum ingressus esset in
Indiam beatus bartholo
meus venit in templum in
quo erat ydolum astaroth et
quasi peregrinus ibi manere cepit.
In hoc demone talis erat ut
diceret se curare languentes
beato bartholomeo ibi ma
nente nulla dabat astaroth
responsa et nulli poterat sub
uenire. Cumque plenum esset
templum de languentibus et co
tidie sacrificantibus et nullum
astaroth daret responsum quidam
ex eis perrexerunt ad aliam
ciuitatem ubi aliud demonium
colebatur cui nomen erat
berith et illi sacrificantes
ceperunt inquirere cur deus eorum
astaroth non daret responsa.
Respondit berith. Deus vester sic

captiuus et ligatus tenetur
ut neque suspirare audeat ne
que loqui ex illa hora qua apostolus dei
bartholomeus ingressus est.
Dixerunt ei. Quis est iste bartholo
meus? Respondit. Amicus dei omnipote
ntis et huc ideo venit in istam pro
uinciam ut omnia numina que colunt
indi euacuet. Tunc illi dixerunt.
Da nobis signa ut possimus
cognoscere eum inter tot milia
hominum. Demon respondit. Capilli
capitis eius nigri et crispi
sunt, pallidus oculos vestitur
colobio albo clauato purpura
induitur et pallio albo. Vi
ginti et sex annis numquam sordi
dantur vestimenta eius et numquam
veterascunt. Vox eius quasi tuba ve
hemens est et ambulant cum eo
angeli dei qui non permittunt eum
fatigari nec esurire. Omnes lin
guas loquitur et intelligit et
quod a me interrogatis et quod
ego vobis dico ipse iam nouit
quia angeli dei famulantur ei. Cum
inquiritis eum. Rogo autem vos
ut dum eum inueneritis rogetis
eum ne huc veniat et hoc
dicens demon conticuit. Reuer
tentes autem ceperunt circuire pe
regrinorum vultus et habitus et
per duos dies non inuenerunt.
Factum est autem ut quidam demonio
plenus clamaret et diceret.
Apostole dei bartholomee incen
dunt me orationes tue. Tunc
apostolus iussit eum tacere et statim
liberatus est. Rex autem per

infirmos quos fatigat sanat. Ab
eo Polemius rex provincie illius qui
habebat filiam lunaticam nunciatum est
ei de his demoniacis et mittens
rogabat apostolum ut filiam suam a
demonio liberaret. Cum autem puellam
bartholomeus vidit eam cathenis
constrictam et iussit eam solui dicens
et ministri quia nemo est ausus
manum mittere ad eam. Dixit eis
apostolus. Iam ego vinctum teneo inimicum
qui in ipsa est et vos adhuc
eam timetis. Ite et soluite eam
lavate et reficite eam. Et fecerunt
sicut iussit apostolus et postea penitus
non fatigavit eam demon. Tunc
rex oneravit camelos auro
et argento gemmis et vestibus
et cepit querere apostolum et non invenit
eum sed in aurora apparuit apostolus
soli regi clauso ostio cubiculi
eius et dixit ei. Ut quid me quesivisti
tota die auro et argento
gemmis et vestibus. Ista munera
eis sunt utilia qui terrena querunt.
Unde sic volo vos quod aurum et
argentum non cupimus sed contem-
nimus quia ibi dites esse cupimus
ubi nec languor nec tristitia
nec mors locum habet sed felicitas
perpetua et gaudium sine fine et
divitie sempiterne. Audi
quare demon videtur homines cu-
rare qui iacent egrotantes in templo.
Ipse facit homines egrotare arte
sua et suadet eis credere ydolis
et ut in animas eorum potestatem
obtineat tunc cessat eos ledere
cum dixerint lapidi aut cuicumque

metallo deus meus es tu. Et si tu
vis probare hec vera esse que dixi. Iubebo
illi ut statuam ingrediatur et frangat
illam confracti conterere non possit.
Dixit ei rex. Crastina die hora
prima convenient pontifices sacri-
ficare ei et ego videbo super hoc factum
mirabile. Altera die sacrificantibus
eis cepit clamare demon dicens.
Cessate miseri sacrificare mihi
ne peiora patiamini quam ego qui
cathenis igneis ligatus sum
ab angelis ihesu christi quem iudei
crucifixerunt. Ille et tercia die re-
surrexit et postea iussit disci-
pulos in universas provincias re-
gionis sed ex quibus unus est hic
qui me vinctum tenet. Peto te ergo
ut me dimittat ire in aliam
provinciam. Tunc dixit apostolus ad plebem.
Ecce quem deum putabatis. ecce
quem putabatis curare vos. Cre-
dite in deum verum creatorem celi et
terre. Et si vultis ut orem pro vobis
ut omnes hii sanitatem percipiant
confringite ydolum hoc. Et cum hoc
feceritis templum hoc in christi nomine
consecrabo et vos omnes in eo bap-
tizabo. Tunc iussu regis omnis
populus misit funes et trocleas
et simulachrum non potuerunt evertere.
Tunc apostolus iussit solui vincula
eius et cum hec soluisset omnia
dixit ad demonem qui in ipso erat.
Si vis ut non faciam te in ab-
yssum mitti exi intus de simulachro
isto et confringe illud et vade
in terram desertam ubi nec avis
volat et ubi nec vox hominis

resonat. Ait ille ego dico quoniam
et omnia que per ydolorum que ubique per
orbem templa erant per omnia. Tunc
omnes una voce clamantes ceperunt:
Unus est deus omnipotens quem predicat
bartholomeus. Tunc rex Pole-
mius cum uxore sua et filiis
suis duobus et cum omni populo ci-
vitatis urbium que ad regnum
eius pertinebant, omnes beati
bartholomei sermonibus bap-
tizatus est. Interea colligen-
tes se ydolorum pontifices
abierunt ad astrigem fratrem
suum maiorem et dixerunt
ei: Frater tuus discipulus est hominis
magi qui templa nostra sibi
vendicat et deos nostros con-
fringit. Cumque hec flentes
referrent, indignatus as-
triges misit mille viros
armatos cum pontificibus
ut ubicumque inventus esset
apostolus vinctum adduceret
illum. Quem cum adduxissent
dixit ei rex: Tu es qui fecisti
fratrem meum relinquere deum
suum et credere deo tuo? Ut ego te
faciam relinquere deum tuum et
credere deo meo. Dixit ei apostolus:
Si ego deum quem frater tuus
colebat religatum ostendi et
feci ut simulachrum confringeret
suum, si potes deo meo hoc
facere potes me ad sacrificium
provocare. Si autem nihil potes
deo meo facere, ego omnes deos
tuos comminuam et crede tu deo
meo. Hec cum dixisset

nunciatum est regi quod deus suus Val-
dath cecidisset et minutatim
abiisset. Tunc rex vestimentum scidit purpuream
purpuream vestem qua erat indutus et fecit
fustibus cedi beatum bartholomeum;
cesum autem iussit decoriari et de-
coriatum decollari. Venientes
innumerabiles populi duodecim civita-
tum qui per eum crediderant una cum
rege suo et abstulerunt corpus
eius cum ymnis et gloria. Factum est autem
tricesimo die depositionis sue
arreptus est a demonio astriges
rex venit ad tumulum eius et
omnes pontifices pleni demonio
passi sunt ibi confitentes apostolatum
eius et sic mortui sunt. Factus
est timor et tremor super omnes incre-
dulos et crediderunt universi et
baptizati sunt a presbiteris quos ordina-
verat beatus apostolus bartholomeus.
Polemius in episcopum ordinatur et
miraculis clarus viginti annis
tenuit episcopatum. Post hec beatus bar-
tholomeus ad insulam que dicitur
liparis est translatus. Longum
vero corpus suum per omnes terras
latum est et in insula in eminenti
montis suum sepulcrum est. Hic dicitur apostolus
clerus evangelium quod mattheus
scripserat in india in indicam
linguam transtulit. Bartholo-
meus itaque apud indiam predi-
cavit capitis truncatione
martirium complevit. Eius corpus
primum ad insulam liparis
deinde beneventum translatum
pia fidelium veneratione ce-
lebratur.

Sub impio

Sub imperio Dyocletiani
cum per annos quattuor omnes
ecclesiae clausae essent fuit
in civitate Romana unus nomine
Genesius qui ignorans deum se
mimice nutriebat. Hic dum vult
imperatori Dyocletiano per artis
sue peritiam placere [illegible]
per singulos annos cepit se
contra divini misterii. Hic dum vim
istam diligentius agnovisset
processit ad theatrum et ingressus
oratorium a suis minoribus
salutatus consedit quibus ait
Scitis quod imperatores nostri eo
solos habent christianos. Responderunt
Ita hoc omnibus notum est ut qui
hec nesciat inveniri non possit.
Dixit eis Genesius Si igitur
vultis ut placeamus eis venite
de eorum misteriis ponamus.
Cum autem omnes consensissent
dixit eis de [illegible] fecit
[illegible] et quod facerent quod vero
dicerent diligenter instruxit.
Veniente igitur expectata die
sedente imperatore in [illegible]
mimus [illegible] posuit se dicens
se egrotum esse ergo gratiam
baptismatis flagitaret
[illegible] ut iaceret in
grabato et ait ad socios
suos Eya nunc fratres me sentio
[illegible] leviter me fieri volo. Dixit illi
ridentes dixerunt Quomodo te le-
vem facimus si gravis es Numquid
nos fabri sumus et [illegible]
[illegible] alleviare
te possimus. Hec et his similia
dicentes risum populo cum fecissent Ge-
nesius visitatus a deo ait Ve-
stem [illegible] desidero mori. Cum col-
lege dixerunt Quare Respondit Ge-
nesius ut illa die velut fugi-
tivus in deo reveniam. Hec Dyo-
cletianus audiens risum tenere non
potuit. Tunc sicut ordinatum
fuerat statim [illegible]
et presbiteri [illegible] ut ingressi
sunt dixerunt sedentes ad lectum
eius Quid ad nos misisti filiole.
Quibus Genesius iam non ex ficto
affectu respondit sed ex corde respondit
quoniam gratiam Christi consequi cupio ut
renatus me sentiens liberer a
ruina iniquitatum mearum. Fit cla-
mor populi et [illegible] facientes
iniunctum ei ab imperatore tunc
missa et cum omnia ceterorum
sacramentorum [illegible] complessent
indutus est vestibus albis et
cepit sedens plane et [illegible]
[illegible] et cereos [illegible]. Ecce
dum erogat [illegible] venerunt
milites qui ab imperatore missi
qui eum tenentes ad iudicem per-
duxerunt qui eum ad falsam
fictam passionem perductus ad
veram confessionem accessit. Te-
nens in albis vestibus vadit
ad ipsum locum ubi expectabat
imperator et [illegible] basem
ubi statuta fuit veritas ita con-
clamatus est Audi imperator
[illegible] qui sapientes estis au-
dite [illegible] tendit [illegible]
[illegible] nomine [illegible]
[illegible] dicebat et [illegible] Demum

tum his qui interficiebant christianos pro pub
lico adiungebar et sicut eos tunc
persequebar arridebam et in tormen
tis perseverantibus insultabam et
furore sic eos atterebam. Tanto
autem odio nomen istud exhorrui
ut etiam parentes meos et affi
nes hac de causa desererem et ma
lim pro egritudinis omnis egesta
tis assumere quam in ipsa patria inter
christianos aliqua re durare. Tan
tum hinc hodie eam volui plenius
eorum secreta et abdita non ut
credere sed ut de his misteriis
risum populis exhiberem. Mox aut
ut me nudum in conspectu vestro aqua
illa perfudit et interrogatus credere
me ad interrogata respondissem
Vidi super me manum de celo veni
entem et dei angelos flammeo
radiantes aspectu super me stan
tes qui universa peccata mea
que ab infantia gessi in libro
scripto recitantes dixerunt michi
Aqua hec delet omnia illa que te
cognovisse fecisti. Cumque ego
baptismatis aqua simulate perfu
sus essem etiam ille liber perfusus can
didior nive effectus est ita ut nec
signum scripture potuerit demonstrari. Ve
rum dixerunt michi angeli Custo
di te ab omni peccato mundatum age
nunc ut gratiam quam accepisti
conserves. Tanta enim est vis myste
rii dei ut ludibriis subiacere non
possim. Quod ego sanctum ipsi indica
te dum vobis et reis imperato
ribus placere cupiens regi celesti
complacui. Cum risum aliquando

honoribus exercuerim ut studium
angelis gaudium faceret. Exhor
tor itaque vos domini imperatores
nostri et vos populi universi sicut
metum incredibile de his que
insultastis misteriis per ignoranti
am meam credentes ab irrisione
cessate. Credite mecum vobis
quoniam apertum videri celum et manum
de celo super me positam in his qua
perfundebar et visos angelos
et angelorum monita et dei gratiam
meo corde excepi. per quam
didici verum deum esse dominum ihesum
christum. hunc esse lumen hunc esse
veritatem hunc esse pietatem et
salutem omnium qui eius gratiam per
baptismum fuerint consecuti.
Audite ergo me et vos boni prin
cipes et vos boni atque sapi
enti populi amorem meum et vos
ita probate in diversis quibus dep
cor exhortor ut amore sa
lutis vestre doctri credatis dominum
nostrum ihesum christum hunc esse verum
deum quod probare non potestis nisi
vos unda illa perfuderit qua
pater et filius et spiritus sanctus nomi
num invocatione sanctificavit. Tunc
Dioclecianus nimio furore
accensus iussit tam se audi
entes qui cum eo lusum exhibue
runt et virgis fortiter cedi clam
mans eos sicut credere. Et ut illi
ceperunt blasphemare no
men christi cum exprobratione
ducentes. Quem imperator nos
aliud meditatum suum iussit
ut insanientes dimisit

leticia sua et pietatis vite et
totius populi et plausu sic fa-
mulatus accepit ac per hoc
quod solus fecit expiat. Tunc
imperator ira furie ac sevire
in genesium cepit ut si non
prohiberet horrore sanguinem eius
biberet. In conspectu igitur populi fecit
eum cedi inmundie satisfaciens
Alia vero die iussit eum a pluciano
prefecto suo ad sacrificium cogi
et tamdiu tormentis agi usque dum
ad eius possit pervenire consensum
Qui cum positus esset in eculeo et
Plucianus ei diceret. Insane et
infirme sacrifica diis ut et ad
tuum nutum possis iterum et ad gra-
tiam redire dominorum. Genesius
respondit. Ad istorum dominorum tantum rede-
ant qui dominum ipsorum ignorant. Ve-
rus enim ille rex est quem ego pate-
tibus celis vidi quod indignatus est
omnes sua misericordiam et me in-
dignum et irrisorem et incredulum
in misteriis suis illuminare ut
qui cecus eram vim lumine aspicerem
et agnoscerem veritatem unde miser-
me lugeo ipsum voluisse cum er-
rarem et sanctum nomen in hominibus
irrisione exhorrui pro quo nunc
in exprimendo vinculis supplicat
qui satis tarde ad verum regem
adorandum accessi. Dicit ei Plucia-
nus. Quis est iste rex propter quem
Genesius respondit. Rex iste Christus est
rex enim quem ego adoro deus est
Iste rex per totum spacium terre impe-
rat ipse in celo et in terra et in toto
mari imperat. Iste autem rex in irrita
cui initia et fine caruit. Expiravit et

spiritu gloriosus vivit et regnat in celis
Igitur cum diu in eculeo positus un-
gulis attrectatus lampadibus
inflammatus in confessione sua per-
sisteret ac diceret iudici. Si tantum
plucianus tu in cuncta tormenta
christum mihi de corde meo auferre
non poteris. Decius hoc plucianus regi
dyocleciano ad plenum omnia le-
genda portavit quod dum lecta fuis-
sent iussit eum decollari. Quem
sinam cum omni gaudio suscipiens
sanctus genesius martirisatus est
pro nomine domini nostri ihesu christi cum
est cum deo patre honor virtus et
potestas in secula seculorum Amen

Hodie sanctorum martirum Herenei
et habundi roma celebratur
natalis qui sub decio et
valeriano martirio coronati sunt
Hii quidem ad martirii coronam perve-
nerunt hunc in modum. Post
passionem sancti yppoliti Concordie socer
eius cepit beatus iustinus presbiter
diligenter inquirere corpus beate
concordie et dum invenisset relatum
est cuidam cloacario nomine Hereneo
christiano quod a valeriano in cloacam
fuisset dimersum. Hereneus vero vo-
cavit ad se quendam christianum nomine
habundium extraxerunt corpus
et attulerunt beato iustino presbitero
Alia vero die valerianus prefectus
hoc audito tenuit Hereneum et
habundium iussitque ut vivi in
cloacam necarentur qui necati
sunt sub die VII kalendas septembris
Tunc beatus iustinus presbiter levavit
corpora eorum et sepelivit cum iuxta
corpus beati laurencii VIII die

post passionē sup̈dictorum
mr̄m Hodie etiā apud
pergamum vrbē ytalie sancti
alexandri mr̄is natalis
celebrat̄ Hic miles ex the
bea legiōe cū ranus fuis
eēt a marigno apposita me-
sa appellabat̄ sacrificare Hic
dū sacrificare ɔtempnet iuss⁹
ē subire capitale singnum Gau-
dio itaqꝫ repletus nim- fer
rēs genua et ceruicē in tra
humilians effusa oraciōe ad dn̄m
xp̄m traductus est

Apud capuā natiuitas sancti
rufi mr̄is quē docuit et
baptizauit bt̄s apollinaris
discipls sancti petri apli cū eēt
idē rufus patricius dignitatis

Rome in aventino in
oppido vendinensi ad
arcum faustini sollicite
et illustrissime sabine matris
que fuit uxor quondam valen-
tini et filie herodis metallarii
que passa est adriano impera-
tore sub prefecto helpidio habe-
bat virgo serapiam cum in domo
eius conversaretur plurimum in fide
domini nostri ihesu christi quam prius nondum
eandem virginem usque ad locum
passionis secuta cum ei preses
brillus dixisset Quid tibi ipsa
derogas et quare non consideras
que es et cuius filia es con-
iunx cum te ratus es et obli-
ta es natales tuos et memo-
riam tam viri cuius fuisti et
decoris quod ut vero ne incurras
iram magis in domum tuam et
dimitte hanc nephandam que ma-
leficiis te et plures deminetur
a deo tuo. Cui sancta sabina re-
spondit Illius sancte puelle de
cuius maleficiis loqueris verba
et suadentis sicut et ego suc-
sa sum ut inmundis recedens
ydolis et vivum et eternum
agnoscens deum qui bonos
vocat ad eternam vitam et ma-
los relinquit in penam perpetuam.
Audiens preses audientes renuit
illam dimisit. Post vero beata se-
rapia gloriosissimo martirio co-
ronata est illustrissima sa-
bina colligens corpus eius
celebratis venerabilibus
exequiis et thesaurum
sempiternum velut margaritam
preciosam reposuit in monumento
suo quod ipsa sibi cum summo studio
et ornatu fecerat. Deinde
interpositis aliquot diebus conspecta
coram helpidio prefecto quia
ille videns ait Tu es magna sa-
bina uxor valentini illustrissime
memorie et filia herodis sum-
me matrona Respondit Ego sum et gratias
ago ihesu christo qui me peccatricem
per famulam suam serapiam de mun-
dis sordibus et potestate demonum
liberare dignatus est. Commotus
est prius nondum preses cum videret in
confessione christi constanciam eius
dictavit sentenciam dicens Sabi-
nam deis inobedientem dominos nostros et
augustos nostros blasphemantem
gladio penam decernimus atque omnes
facultates eius titulis pub-
licis proscribi. Passa est autem
religiosissima et sanctissima sabina
quarto kalendas septembris et quidam fa-
mulus relatum corpus eius sepultum
est in monumento ubi ipsa ve-
nerabilis reposuerat virginem
fidei sue virginem serapiam ad
arcum faustini iuxta aream
vindiciani in oppido vindicensi.
Eodem die sancti florini martiris.

Augustinus ab affrica ori-
undus omnium artium libe-
ralium disciplinis imbu-
tus a baptismi gratia usque
ad tricesimum annos alienus. Huius
mater monica christianissima co-
tidianis fletibus orabat ut
ad fidem cum deus converteret

in sua uniuersa augustinus
in ytaliam proficiens et cartaginem pro-
fectus est romam inde quoque mediolanum
in singulis ciuitatibus scolas re-
gens uiri uero perfectiores (?) tamen mater
que secuta est eum ne forte ante
baptismum gratiam in uita dece-
deret. Cartagine cum errore
manicheorum tenuit. Eo tempore
sanctus ambrosius erat episcopus me-
diolanensis cuius predicationi sepe
interfuit augustinus. Contigit
autem ut uno die maximum er-
rorem augustinum repellere ambro-
sius propter quod diligens christianos
baptismum desiderauit et deinde (?)
Venit (?) catinus (?) gallus tunc (?) am-
brosii. Renuntiauit autem eis quibus
rethoricam docebat dicens se (?)
uolens scripturam incipere. In pri-
ma igitur festo pasche cum matre
sua et omni exultatione bapti-
satus est. Cum autem ei iam uilesceret
mundus et concupiscentia eius
assumpta matre et aliis duobus
sociis remeabat ad affricam.
Sed cum esset apud ostia tyberina
ubi uadum intraturi erant quadam
nocte ipse solus cum matre iacebat (?)
bat audiens (?) et cum ea col-
loquitur de instabilitate huius uite
et eterne uite stabilitate et
felicitate. Inter hec dulcia col-
loquia suos attendebat ad li-
nam (?) et grauius penam indignabatur
huius uite miseria. In hoc loco
in infirmitatem et graui inmissa (?)
morbo mortua et sepulta
est ab augustino. Quam sancta

in affricam reuersus sanctus dei grex (?)
gratus ieiuniis et orationibus ua-
cabat et eius libros scribens et
docens. Eo quod ualerius ypo-
nensis episcopus audita fama eius
eum ad se uocauit et licet inuitum
presbiterum ordinauit. Qui monaste-
rium clericorum secundum regulam ab
apostolis constitutam ut eis cenob (?)
omnia communia (?) ordinauit et fecit.
Fuit autem in ypone quidam
presbiter fortunatus nomine qui
plurimos seduxerat cum tamen
nullus catholicus resistere au-
deret. beatus augustinus in pub-
lica disputatione eum superauit.
Hic enim dei preordinatione attamen
ut plus agnosceret omnes er-
rores quos consulens (?) per modum con-
futauit. Igitur ualerius mul-
tum gaudens gratias egit cum
episcopis ut augustinus ei episcopus
constitueretur. Factus quoque episcopus
in loco ualerii cepit predicare
et docere. Plures manicheos et
donatistas et pelagianos ce-
terosque in quorum errori aliquis con-
sentiebat disputabat cum
eo et superaret sic (?) succumbebat. Un-
de (?) ... et morte ei inte-
ritum insidiabatur. tamen ei
quod clericos suos armare. Unde
accidit dei ordinatione ut
per aliam uiam nescientes insi-
dias euaderent. clericos uero
suos in medium cupientes di-
uersis penis in affrica
interfecerunt. Ipse uero fidu-
ciam habens in deo errores

eorum dilexit cum eis semper clerici una
domo ac mensa sumptibus communibus
pascebantur et vestiebantur. Causas
pauperum audiebat et diffinie-
bat et curam eorum semper gerebat. Nun-
quam pecunia deficiente vasa domi-
nica destructa captivis et egenis
impertiret. Codices omnes virtutes eius
et doctrinas posteris conservare.
Appropinquante vero morte eius ex per-
missione dei civitas Yponensis
a barbaris obsidebatur. Ipse
vero videns hostium exercitum et
pene omnes civitates afflicte gere-
matas et laudes dei ex toto
posse petivit a deo ut vel suam
civitatem liberaret ab hostibus
vel eum de hoc mundo eriperet. Et
ecce tertio obsidionis mense de-
cubuit febribus et conti-
nuas accensionibus anima eius car-
ne soluta est. Corpus vero eius
propter metum hostium in Sardiniam
perductum ibique sepultum est. Post
multos vero annos Luitprandus rex
Longobardorum dato pretio mag-
no Papiam eum transtulit ibique
honorifice sepelivit. Corpus
eius diu in terra positum lava-
ret cor eius incorruptum et cru-
dum inventum est ac si eo die
mortuus fuisset.

Hodie etiam beatus Hermes
migravit ad dominum quem
beatus Alexander pontifex
et martir cum esset prefectus urbis
Rome convertit et baptizavit
cum uxore sua et filiis et Theo-
dora sorore sua et famulis suis
ducentis et quinquaginta cum uxori-
bus et filiis eorum. Hoc audito
Aurelianus imperator beatum Her-
metem cum Alexandro in carcere
apud Quirinum tribunum precepit
trudi. Cum inde doleret Quirinus
quod vir nobilis et prefectus urbis
talia pati vellet dixit ad beatum
Hermetem: Nunc est ista ratio
ut vir illustris vite sancte iudicas
non solum ad istam vitam redegisti velis
vim etiam prefecture honore in
vinculis ... permutata omnia
et ... Beatus Her-
mes dixit: Ego prefecturam non
perdidi sed mutavi; nam dignitas ter-
rena ad horam est et tollitur et mu-
tatur; dignitas vero celestis eterna
stabilitate consistit. Dixit ei Qui-
rinus: Miror prudentem virum ad tantam
stultitiam devenisse ut credas te
ex ista vita aliam habiturum post
cineres humani corporis iam ad ni-
chilum redactos ut nec ipsa ossa
consistant. Cui beatus Hermes: Et
ego ante hos annos deridebam
et istam celestem vitam valere credere-
bam. Et Quirinus: Fac et me
probare ut sciam esse sicut credidisti
et ego credam. Beatus Hermes dixit:
Beatus Alexander quem habes in vin-
culis hoc docuit. Audiens hoc
Quirinus cepit maledicere Al-
exandro et dixit ad Hermetem:
Ego rogavi te dicens fac me
probare iuste te credidisse et nomi-
nasti michi hominem magum quem
in vinculis habeo et in carcere
conclusum. Postea vero credidit

quem ut nunciatum est aureliano
imperatori et iussit eum linguam
abscidi tunc iussit eum in eculeo
torqueri. Postea iussit eum manus
abscidi et pedes ac sic eum de-
collari et per canibus corpus eius
sanctum in via appia sepelierunt
in quintario [illegible] filia et
balbina in loco [illegible] pausa-
sit. Dicit etiam quod hermes [illegible]
quartino [illegible] qui erat allexan-
dro quia sibi unicus erat filius ad
mortem infirmatus in capitolio
ab ipso ducitur et a matre eius sacri-
ficaretur et diis ipsius [illegible] de-
duceretur prius mortuus est. Cum-
que eius nutrix [illegible] quem dixit
Dicitur ad limina sancti petri
duxisse et erexisse filium
tuum vivum heredem suum. Cum pr-
rudit. In eum sis [illegible] dominus
filium [illegible] incolumem. Illa vero
dixit. Cum inter [illegible] quinque annos
erexisse [illegible] videam. Dixit ei
vade et erede et si ostendo [illegible]
rueit allexander. Cum Abiit
[illegible] et [illegible] vidensque et
reponens filium suum humeris suis
currit et [illegible] eum ante pe-
des allexandri et ille oratione
sua suscitavit eum. Et misit
se ad pedes eius [illegible] et rogavit
ut se sibi [illegible]. Primo omnium
[illegible] filio dedit et de suo addi-
dit [illegible] pauperibus erogavit
et suus [illegible] qui [illegible]
[illegible] quedam [illegible]
ut homines gladio occiderentur. Cuius
corpus collegit soror eius theo-

dora et sepelivit.
Iulius sic morte preoccupatus
fuit in exilio [illegible]. Beatus
Iohannes quasi in valle lacrimarum
[illegible] pulcherrime [illegible] dum
ab herode morte preoccupatum
in exilio [illegible] ab an-
[illegible] tres herodes
leguntur [illegible] quod duo nato pu-
[illegible] Alter huius filius. Tercius
filius archilai [illegible] iacobus [illegible]
[illegible] quod dum [illegible] querit
[illegible] interfecit. Herodes qui
dum in alba veste illusit in
[illegible] deperiit. Tercius
qui petrum [illegible] ab angelo
percussus interiit. Philippus
[illegible] herodis filius fr-
atrem archelai [illegible] filiam
[illegible] quia ei herodes
frater suus abstulerat ob quam re-
iohannes illum arguebat. Cum autem
undique [illegible] ad iohannem confluerent
metuens herodes ne ob illam io-
hannis [illegible] fieret [illegible] de
regno [illegible] iohannem
[illegible] et [illegible] in [illegible]
[illegible] adultera [illegible]
voles [illegible] quo pacto [illegible]
posset [illegible] potuit.
Quadam autem die cum [illegible] rex
[illegible] grande convivium
[illegible] filiaque [illegible]
coram [illegible] saltare vidisset
rex puelle [illegible] ab
eo peteret [illegible] et per
[illegible] ut iohannis pe-
teret. Cum [illegible] rex
[illegible] accep